

**Költségvetés-elosztás és asszortativitás a párválasztásban evolúciós
pszichológiai nézőpontból**

Költségvetés-elosztás és asszortativitás a párválasztásban evolúciós pszichológiai nézőpontból

Absztrakt

Kutatásomban azt vizsgáltam, hogy a férfiak és a nők milyen, egymástól eltérő, párválasztási preferenciákkal rendelkeznek. Ehhez Li (2002) evolúciós pszichológiai háttérű módszerét alkalmaztam, melyben a kitöltőknek egy ideális partnert kell megalkotniuk különböző pontmennyiségek elosztásával. Ennek segítségével az elvárások sorrendjéből kívántam a magyar, egyetemista korú populáció párválasztási szokásaira következtetni. Az önkitöltős kérdőívben a pontelosztás szempontjai szerint volt magasabb és alacsonyabb költségvetés, rövid, illetve hosszú táv, valamint 6 tulajdonság, melyekből megalkothatták az ideális partnerüket. A tulajdonságok a párválasztásban fontos 3 faktort fedik le: a külső megjelenést, a megbízhatóságot és a státuszt (Fletcher et al., 2004). A kutatás második felében a résztvevők önmagukat és jelenlegi vagy volt partnerüket pontozhatták, immár szabadon választható pontmennyiséggel. Eredményeim szerint nagyobb interakcióban voltak a válaszok, amikor több pontot használhattak fel, de a kis költségvetésű helyzet is informatív volt az evolúciós szükségletek jobb kiemelésével. A faktorok sorrendje nem tért el a nemek között, csak a tulajdonságokra adott pontértékekben különböztek, például a férfiak a nőknél minden feltételben magasabbra értékelték a külső jegyeket, a nők pedig a státuszt. A résztvevők önértékelését tekintve, az egyedülálló férfiak elvárásaival jobban együtt járt az értékelt „vagyott vagy volt partnerük” tulajdonsága, mint más vizsgálati csoportoké, viszont a párkapcsolatban élő nők a saját tulajdonságaikkal pontozták szorosabban együtt járóan partnerüket, mint más csoportok. A legmagasabb együttjárás a résztvevők önértékelése és az elvárásaik között volt, ami egybeesik az előttem végzett kutatásokkal. Ezen kívül a válaszadók önértékelését a partnerük értékelésével összevetve egyértelműen kirajzolódik: a két nem egyetért abban, hogy a nők alacsonyabb státusszal rendelkeznek, mint a férfiak, ellenben mindkét nem a partnerét tartja vonzóbbnak. A megbízhatóság faktor tulajdonságai esetén interakcióban állt a párkapcsolati állapot az értékelt személlyel, ugyanis az egyedülállók kevésbé megbízhatónak értékelték partnerüket önmaguknál, míg a párkapcsolatban élők ezt fordítva látták. Ezeknek az eredményeknek megfelelően következtethetünk arra, hogy a preferenciáknak hatásuk van az aktuális párválasztásra, és megfontolandó befolyásoló erejük vizsgálata a párkapcsolaton belül észlelt hasonlóságra, szubjektív megítélésre is.

Abstract

In my research, I wanted to explore what are the differences in mating preferences between the two sexes. For the examination, I used Li's method (2002), in which the respondents have to create an ideal partner distributing different amounts of points. Hereby, I intended to deduce the mating habits of the Hungarian student-aged population from their expectations. In my questionnaire the point distribution was based on high and low budget, long- and short-term mating, and the 6 characteristics of which they could construct their ideal partner. The characteristics were chosen to represent the 3 important factors in mating: trustworthiness, physical attractiveness and social status (Fletcher et al., 2004). In the second part of the research, the participants had to score themselves and their past or present partner with any number of points. According to my results, there was a more significant interaction between the higher budget values, but the low-budget situation was also informative by highlighting the evolutionary needs. The order of the factors did not differ between the sexes, only the values they had given. For example, men rated attractiveness higher than women, who prefer status more than men. Considering the attendants' self-esteem, the expectations of single men correlated with their desired or ex-partners' valued characteristics more than in any other groups examined, however, women who have a relationship gave similar scores for themselves and their actual partner. The highest correlation was between the respondents' self-evaluation and their expectations, which suites past researches before mine. Otherwise, a clear interaction emerged while comparing the respondents' self-esteem and their partners' scores: the two sexes agreed that women have lower status than men, but both the sexes think that their partner is more attractive than themselves. The trustworthiness factor is in an interaction with relationship status and the valued person, because single people thought that their partner is less trustworthy than they are, while people in a relationship thought the exact opposite. According to these results, we can conclude that the preferences have an effect on actual mating habits, and it is worth considering the examination of its influential power on the perceived resemblance and subjective awarding inside the relationship.

Kulcsszavak: párválasztási preferenciák, költségvetés-elosztás, asszortatív párválasztás, evolúciós pszichológia

Előszó

Noha egyre több területre tör be napjainkban az evolúciós pszichológiai nézőpont, az egyik régi és legkedvesebb témakörébe tartozó „párválasztási preferenciák” úgy tűnik, soha ki nem merülő ihletforrásként tarthatók számon. Jelen kutatásomban a magyar egyetemisták párválasztási preferenciáit és jelenlegi párkapcsolatukat veszem górcső alá, ami meglehetősen nagy népszerűségnek örvendett a különböző egyetemista levelezőlistákon és közösségi oldalakon. Valószínűleg ebben a korban már rég kitüntetett szerepet tulajdonítanak ennek a kérdésnek, és már rendelkeznek bizonyos elvárásokkal. Azonban, ahogy azt az eredményekből majd látni fogjuk, lehetségesnek tartom, hogy még nem forrtak ki ezek az igények annyira, hogy kifejezetten a hosszú távú, felelősségteljes párválasztást is elősegítsék.

Bevezető

Evolúció és párválasztás

Az evolúciós pszichológiai szemlélet szerint a hatékony pszichológiai alkalmazkodást az öröklődéssel átadott genetikai készletünk segíti elő. Az evolúciós pszichológia az elme adaptációját takarja (Williams, 1966, idézi Cosmides & Tooby, 1997), ami a környezeti problémák darwini szelekciós nyomásának megoldására született (Thornhill & Gangestad, 1996). Az ősi múltban érvényes kondíciók és feltételek formálták a mai emberek érzelmi adaptációját, így a jelenkori szituációkra is a múltban kialakult folyamatok szerint reagálunk (Cosmides & Tooby, 1997). Kutatásom fő irányvonala, a szexuális adaptáció nem csak a biológiai, hanem a pszichológiai evolúcióból is levezethető, hiszen számos szexuális stratégia köthető specifikus agyi területek kifejlődéséhez és implicit választásokhoz (pl. Bailey, Durante & Geary, 2011; Tsukiura & Cabeza, 2011). A párválasztási problémák olyan specifikus adaptációs funkciókat hoztak létre, melyek érzések, preferenciák, mentális állapotok és a viselkedés útján segítették leküzdeni az ősi vadászó-gyűjtögető közösségekben élő embereknek a genetikai állományuk továbbadása során felmerülő nehézségeket (Thornhill & Gangestad, 1996).

Szexuális szelekció

Darwin (1871) szerint a nemen belüli és a nemen kívüli versengés teszi lehetővé a szexuális szelekciót, ami azt a célt szolgálja, hogy a létrehozott utódokban a lehető legtöbb túlélőképes gén maradjon fenn és adódjon tovább. Trivers (1972) magyarázatában pedig, a szülők a szülői

ráfordítással az utód túlélési és szaporodási esélyeit növelik, ezzel csökkentve a további lehetséges utódokba fektethető energia mennyiségét. A szülői ráfordítás elmélete szerint azonban a nemek különböznek az utódokba fektetett energiában és erőforrásokban. Ennek egy következménye, hogy jobban megválogatja partnerét az a nem, amely az utódra többet fordít, mint az, amely kevesebbet investál az utódokba, és így versengeni kényszerül. Az emberi faj szemszögéből tekintve: a kilenc hónapos terhesség és az utána bekövetkező hosszabb nevelési idő alatt a korlátozott életkörülményeknek köszönhetően a nők rá vannak szorulva a férfi erőforrásaira. Érthető, hogy a nők sokkal fontosabbnak tartják a státuszt és az erőforrásokat egy partnerben, mint a férfiak (Fletcher, Tither, O'Loughlin, Friesen & Overall, 2004). Így talán az sem meglepő, hogy pozitív korrelációt fedeztek fel a férfiak rangja és utódaiknak száma között a hagyományos és történelmi társadalmakban (Betzig, 1993).

Mind a férfiak és a nők élhetnek rövid és hosszú távú stratégiákkal is (Buss & Schmitt, 1993). Rövid távú kapcsolatnak számítanak az egyéjszakás kalandok, esetleg szeretői kapcsolatok. Ezek tarthatnak akár csak percekig is, és a résztvevőknek nem célja hosszú távon is elköteleződni egymás mellett annak ellenére, hogy a rövid távú kapcsolat nem zárja ki a gyermekvállalást. Hosszú távúnak tekintünk minden párkapcsolatot, mely a minőségi utódok felnevelése végett jött létre, elkötelezett, kölcsönös jogokkal és kötelezettségekkel jár, és az esetek nagy többségében házassággal pecsételik meg ezt a kapcsolatot (Buss & Schmitt, 1993). Azonban a szexuális stratégiák elmélete értelmében eltérő célja és előnye származhat a két nemnek a rövid és hosszú távú stratégiákból (Buss & Schmitt, 1993). Ez utóbbi abból fakad, hogy a nők csak behatárolt mennyiségű utódot tudnak világra hozni, míg a férfiak hozzájuk képest korlátlan mennyiségben képesek a megtermékenyítésre. Így az eltérő szülői ráfordítás miatt a nők inkább hosszabb, a férfiak inkább rövidebb távú kapcsolatra törekednek.

Mivel a nő a férfi erőforrásaira és génjeinek minőségére van utalva (és kevés, de minőségi utódok felnevelésére törekszik), már rövid távon is az erőforrások azonnali megszerzése, valamint a jövőbeli, hosszú távú partnerek felmérése a célja, így lehet, hogy rövid távon is inkább azokat a tulajdonságokat keresi, mint hosszú távon. (Ennek ellentmond azonban például Li 2007-es kutatása, ahol azt találta, hogy a nőknek rövid távon lényegesen kevésbé fontos a státusz.) Ezen kívül, stratégiai értelemben, optimális viselkedés a jó génekkel rendelkező férfitől szerzett utód felnevelése kedves és megbízható hosszú távú partnerrel. Hosszú távon a nőknek több dolgot kell figyelembe venniük, például az apaságra való

alkalmasság felmérése kulcsfontosságú, valamint a támogatás és védelem mellett az anyagi erőforrások figyelembe vétele is szükségszerű.

A férfiak rövid távú problémája, hogy minél több olyan partner kell, aki hozzáférhető, termékeny és akivel minimális az elkötelezettség. Hosszú távon szintén olyan nőt keres, aki szaporodási szempontból értékes, ámde jó anya is válik belőle, hűséges vagy biztosítható saját maga apasága, valamint hajlandó az elköteleződésre. Jó példa a nemek közötti vonzalomra és az egymásnak bemutatott párosodási értékekre, hogy a férfiak nagylelkűbbnek mutatkoznak vonzó nők társaságában (Iredale, Van Vugt & Dunbar, 2008). Tehát az anyagi forrásuk fitogtatása olyan stratégiája a férfiaknak, amit ők is éreznek, hogy sikeres lehet a nőknél – gondoljunk csak a meglengetett BMW kulcsok és a női partnerek számának magas korrelációjára.

„Beépített preferenciák” – párosodás, mint adaptációs probléma

Mindkét nemnél különböző pszichológiai mechanizmusok fejlődtek ki, hogy a párosodás ezen adaptációs problémáit megoldják. Ilyen például az optimális derék-csípő arányra való érzékenység a férfiaknál, ami Singh 2002-es összefoglalója alapján az egészség, termékenység és vonzóság esszenciális kifejezőeszköze a férfiak számára egy nő értékelésénél. A derék-csípő arány független előrejelzője lehet olyan súlyos betegségeknek, mint a szív- és érrendszeri megbetegedések, magas vérnyomás, felnőttkori diabétesz, petefészkek- és mellrák, plazmalipidek megnövekedett száma és az idő előtti elhalálozás (Folsom et al., 1993 idézi Singh, 2002; Singh, 1993 idézi Singh, 2002). A pszichológiai egészségnek is fontos előrejelzője az alacsony derék-csípő arány, ilyen például a stresszel való megküzdés, amit a vér kortizolszintjével mértek (Epel et al., 2000 idézi Singh, 2002). Másik, hasonlóan adaptálódott mechanizmus a párválasztásra a nők erősödő preferenciái a maszkulin vonású férfiak iránt az ovuláció alatt (Gangestad & Thornhill, 2003).

Ezen kívül nagyon fontos mércéje a partner vonzerejének az arc szimmetrikussága, mely folyamatosan változik „rövid távon” nőknél és férfiaknál egyaránt (Manning & Gage, 2000), de hosszú távon is, ami a fejlődés stabilitásának (Thornhill & Gangestad, 1996), és egyéb környezeti hatásoknak (paraziták, toxinok, mutációk) mutatói (Polak, 1997). Mindezen okok miatt alakult ki a fizikai vonzerő igen magasra becsülése mindkét nemnél, de különösképp a férfiaknál világszerte (Buss, 1994).

A nemen belüli versengés egyik indikátora is lehet a magas tesztoszteron (Folstad & Karter, 1992) vagy ösztrogén (Ahmed & Talal, 1990) szint, mivel gyengítő hatásuk van az immunrendszerre, így csak az tudja fenntartani ezt az igen költséges tulajdonságot (történetesen hogy nagyon férfias vagy nőies az egyed a nemi hormonoktól), aki ellenállóbb a betegségekkel szemben. Kitűnő mutatói tehát egészség mellett az erős immunkompetenciának – azaz a jó géneknek – az a feltűnő másodlagos nemi jellegek (Folstad & Karter, 1992).

Vám-rév hatás a párválasztásban (Li et al., 2002)

Li, Bailey, Kenrick és Linsenmeier (2002) szerint nagyon fontos különbség a párválasztásban, hogy „szükségletekről” vagy „luxuscikkekről” van-e szó. Többtényezős választásról lévén szó, figyelembe kell venni, hogy mindennek van költsége és haszna is, tehát optimálisan fel kell állítani a párválasztáskor egy követelményrendszert, hogy mi az, ami elengedhetetlen szempont, és mi az, ami csak szerencsés, ha jól alakul. Li-ék szerint ezek a preferenciák a nemekre jellemzően és egységesen alakultak ki. Nem mindegy ugyanis, hogy alapvetően egyéni különbségeket mérünk-e, vagy evolúciósan is megalapozottá válik egy-egy preferencia a nemek között (Buss & Barnes, 1986). Éppen ezért fontosak az olyan kutatások is, melyekben behatárolt forrásokkal vagy választási lehetőséggel gazdálkodhatnak csak az emberek: például Li és munkatársai (2002) – erről a kutatásról részletesebben majd később –, vagy Fletcher és munkatársai (2004) – ahol a bemutatott partnerek tulajdonságait, mint különálló dimenziókat, úgy manipulálták, hogy az összes lehetséges összeállításban mindkét szélsőértéket felvegyék. A válaszadók így nem tudnak maximális pontszámot adni mindegyik felsorolt tulajdonságra, és szelektálniuk kell azt, ami igazán fontos. Ha egy fogyasztónak nagyon kevés a bevétele, egyszerűen nem tud olyan felesleges kiadásokra költeni, amikre csak a jobb hónapokban tellene, és így kénytelen prioritási sorrendet felállítani arról, hogy mi az, ami elengedhetetlenül szükséges (Li, 2007).

Összességében, hogy mégis milyen szükségletek váltak ezekben a kutatásokban egyértelművé, a fentebb felsorolt evolúciós háttérrel csengtek egybe, és lényegi tanulságuk, hogy rövid és hosszú távú értékelésben eltérők a férfi és női preferenciák. Mivel a nők számára kifejezetten fontosak a férfi által biztosított erőforrások és a férfitől megszerezhető génállomány már rövid távon is, a státuszt preferálták kiugróan a férfiakhoz képest, és a férfiaknál alacsonyabban, de a többi tulajdonsághoz képest magas szinten a külső megjelenést (Li, 2007). A férfiak preferenciáiban minden időtávlatban a termékenység indikátorainak megkövetelése volt a jellemző. Azonban vegyük figyelembe, hogy Buss és Schmitt (1993)

szerint hosszú távon megjelenhet a „jó anyaság” elvárása is, ahol már fontossá válik a hűség, megbízhatóság és kedvesség is. Ha pedig a nők valóban rövid távon tesztelik a hosszú távon is megfelelő férfiakat, valószínűleg finomabb a különbség rövid és hosszú távú elvárások között, hisz ez utóbbinál is a „jó apasággal” kapcsolatos tulajdonságokat várják el.

„Budget allocation” és a „párosodási dollárok”

Mindezek fényében mutatom be azt az egyre többet vizsgált metódust, melyet szoktak „párosodási dollároknak” is nevezni (Li et al., 2002). Ebben meghatározott mennyiségű pontokat kell szétosztaniuk a válaszadóknak néhány tulajdonság alapján, olyan ideális partnereket megalkotva, akikkel rövid vagy hosszú távon szívesen alakítanának ki kapcsolatot (pl. Li et al., 2002; Li, 2007). Mindezen alaptételeket figyelembe véve nagyon széles a választéka annak, hogy mit lehet és érdemes megválasztani függő és független változóknak. Li munkássága azonban igen szembetűnően tudja érzékeltetni, mennyi lehetőség rejlik abban, hogy az általunk széleskörűen manipulált változók, kulturálisan eltérő minta ellenére is a várt evolúciós preferenciákat elő tudják hívni. A következő rövid bemutatója az eddigi kutatásoknak a teljesség igénye nélkül kívánja szemléltetni a feltárt eredményeket és a megcélzott területeket.

2002-ben Li Bailey-, Kenrick- és Linsenmeierrel közösen írt cikkét vettem kutatásom alapkövéül, melynek első tanulmányában kifejezetten a rendelkezésre álló „párosodási dollárok”, azaz a felhasználható pontok számát manipulálták egy hosszú távú kapcsolatot, házasságot elképzelgetve. Az eredmények szerint a nők aránylag többet költöttek az anyagi forrásokra és a státuszra, mint a férfiak, akik a fizikai vonzerőt preferálták jobban. Ezekben annál inkább különböztek (vagy széttartottak), minél jobban megszorították a felhasználható összegüket. Mindezen eredményeket megkapták 10 és 5 tulajdonságra nézve is. Ekkor arra voltak kíváncsiak, hogy a való életben is érvényesülnek-e ezek a fontossági sorrendek. Vizsgálati szituációt állítottak fel, ahol a megkérdezett személyek választhattak, mi az a tulajdonság, amit egy lehetséges partnerről legelőször tudni szeretnének. A vártak megfelelően a férfiak elsősorban a külsőre, a nők a státuszra voltak kíváncsiak.

Li és Kenrick 2006-ban megismételte a kísérleti elrendezést, de több különálló tanulmányukban kifejezetten a rövid távú preferenciákat és ezek miértjeit vizsgálták 5 tulajdonságra nézve, illetve 3 tulajdonságot vizsgálva, melyek egyben a Fletcher, Simpson, Thomas és Giles által 1999-ben talált 3 faktorra reflektálnak. Megkapták a várt különbséget a férfiak és nők között, nevezetesen hogy rövid távon mindkét nemnek fontos a fizikai vonzerő

(szemben azzal, hogy hosszú távon a státusz fontosabb a nőknek.) Majd klaszterek alkotásával kialakult két különböző stratégia, melyeket nevezzünk rövid és hosszú távúnak. Összehasonlítva ezeket, az derült ki, hogy a kifejezetten rövid távú választások esetén is van különbség a nők között, és ez minőségileg nagyobb, mint a férfiak között – ami a vártnak megfelel, hiszen a férfiak mindkét időtávlatban a megfelelő fizikai jegyeknek kedveznek, míg a nők más-más tulajdonságot preferálnak rövid, illetve hosszú távon. Ez igazolni látszik, hogy mindig vannak, akik már rövid távon is a hosszú távra megfelelő partnereket keresik. Következő tanulmányukban ellenőrizték ezen eredmények megbízhatóságát a való életben úgy, hogy megfigyelték, mely tulajdonságra kíváncsiak legelőször a személyek. A vártnak megfelelően, attól függően, hogy rövid vagy hosszú távú partnert kerestek maguknak, a nők a fizikai megjelenést és a státuszt, a férfiak a fizikai vonzerőt tekintették meg legelőször. Egy újabb vizsgálat pedig azokra az okokra kérdezett rá, melyek egy rövid távú kapcsolathoz vezetnek. Férfiak és nők számára egyaránt a fizikai vonzerő szerepelt első helyen, de férfiaknál megjelent az így megszerezhető hírnév is, mint motívum. Hogy milyen fizikai, külső jegyeket preferálnak, azt az 5. vizsgálat elemezte. Habár különbséget tettek az alanyok rövid és hosszú távon fontos külső jegyek között, a nemek között nem volt szignifikáns a különbség. Tulajdonságokra lebontva azonban találhatunk eltéréseket a nemek között, például a maszkulinitás fontosabb a nőknek, mint a femininitás a férfiaknak, és a nők ennek köszönhetően jobban is specifikálták a maszkulin jegyeket. Véggkövetkeztetésük tehát az volt, hogy férfiak és nők választásai különböznek, de ez jelentősen függ attól, hogyan tesszük fel kérdéseinket. Ennek ellenére, ezek a kutatási eredmények mégis hozzájárultak ahhoz, hogy összetettebben tudjunk gondolkodni a párválasztási problémákról.

Ezután Li 2007-ben összehasonlítást végzett, és azt találta, hogy az emberek rövid és hosszú távon is tisztában vannak vele és helyesen pontozzák, hogy milyen tulajdonságokat vár el tőlük az ellenkező nem. Li, Valentine és Patel 2011-es publikációja megerősítette, hogy a meglevő kulturális különbségek ellenére az evolúciós megalapozottságú preferenciák kultúrafüggetlenül érvényesek.

Mindezen kutatások eredményei a párválasztási stratégiák elméletével és a szülői ráfordítás elméletével is összhangban vannak.

Párok hasonlósága

Buss 1985-ös összefoglalójában olvashatunk az asszortatív párválasztásról, ami az egymáshoz hasonló egyedek párosodását jelenti. Buss itt sorrendbe állította az addig fellelhető kutatások

eredményeit a jelentősebb és kevésbé jelentősebb, párok közötti korrelációs eredmények függvényében. Ezek az eredmények a következőképp alakultak: magas korrelációt mértek a kor, végzettség, rassz, vallásosság, etnikum között, amit a házaspárok közötti 0,5-0,2-es korrelációk követnek csökkenő sorrendben: attitűdök, mentális képességek, szociökonomiai státusz, magasság, testsúly, szemszín, személyiség.

Az asszortatív párválasztást elősegíti több folyamat is, például azokat az arcokat találjuk szépnek, amik olyan tulajdonságokat tükröznek, amik számunkra kíváncsok (Little, Burt & Perrett, 2006a), és ugyanakkor vonzzuk a magunkhoz hasonló párkapcsolati értékű embereket (Buston & Emlen, 2003). Ilyen továbbá a kék szemű férfiak kékszem-preferenciája, ami evolúciós előnyt is jelent egyben a hűtlenség nyomán követésére (kék szemű szülőknek csak nagyon ritka esetben születik barna szemű gyermeke, Grant & Lauderdale, 2002). Mindezek előnyei, hogy az asszortatív választás megkönnyíti, hatékonyra teszi a kommunikációt és a háztartást (Becker, 1974), stabilabb párokat alkotnak, akik hasonlóak, tehát tovább maradnak együtt (Little, Burt & Perrett, 2006b) – noha idővel egyre kevésbé hasonlítanak egymáshoz (Buss, 1984).

Thiessen és Gregg (1980) elmélete szerint fontos evolúciós szempontból az asszortatív választás. Ennek a reprodukciós stratégiának az a célja, hogy a szülők 50%-nál magasabb értékre növeljék utódaikban továbbvitt génjeik számát úgy, hogy ehhez természetesen meg kell találniuk a hasonlóság optimális mértékét, ami még nem vezet olyan genetikai hátrányhoz, mint az incesztus. Történt olyan kutatás is, mely az asszortatív párosodás előnyeit vizsgálta az utódok számának és minőségének függvényében, de nem találtak számottevő összefüggést (Godoy et al., 2008). Azt azonban sikerült megerősíteniük, hogy a házaspárok leggyakrabban asszortatív párok. Goldstein és Harknett (2006) kutatása pedig rávilágított: olyan markáns különbség, mint a rasszbeli eltérés, súlyos párkapcsolati problémákhoz vezet, és a gyerek születése után a szülők kisebb valószínűséggel házasodnak össze, és nagyobb valószínűséggel szakítanak. Ugyanakkor „negatív asszortatív párválasztást még nem sikerült humán populáción megbízhatóan kimutatni, ez alól egyedüli kivétel a nem” (Buss, 1985, 47.o.).

Az elvárások figyelembevétele is szükséges ennek a témakörnek a feldolgozásához, ami már több évtizede a kutatók figyelmének középpontjában áll. Buss és Barnes (1986) nagy merítésű kutatása a házastársak elvárásainak találkozását a vallás, gyermekvállalás, szociális készségek, művészség-intelligencia és politikai konzervativizmus terén állapították meg, bár

ezen eredmények mértéke a megalkotott klaszterekre nézve nyilvánvalóan nem semlegesek. Az elvárás és a valóság pedig a szociális készségek tulajdonságnál korrelált magasan férfiaknál és nőknél egyaránt. A művészi-intelligens tulajdonság szépséghibája, hogy ezt a tulajdonságot magasra értékelő férfiak és nők nem hasonló partnert kaptak – tehát ennek a tulajdonságnak jelentése függ a nemtől. A vallásosságot preferáló személyeknél szintén megfigyelhető volt ez a különbség: visszafogott, házas feleséget és meleg, de domináns férjet jelentett a valóságban. Folytatva időrendben a legizgalmasabb eredmények taglalását, Sloman és Sloman vizsgálata szerint pedig (1988) az asszortatív párválasztás a státusz és a vonzalom korrelációjára épül, hiszen a külső megjelenésnek különleges jelzőereje van a státuszra, és ezen keresztül a „jó génekre” nézve. Így mindenki számára fontos információt szolgálnak ezek a tulajdonságok az egyén relatív értékéről, ami nagyban megkönnyíti az asszortatív választást. South 1991-ben a csereelméletre építve kapott eredményei az evolúciós kutatások eredményeivel egybeestek hozzátéve, hogy párválasztáskor mindenki alább ad az elvárásaiból. Buston és Emlen 2003-as kutatása pedig igazolja, hogy azok a nők és férfiak, akik magasra értékelték magukat, mint potenciális hosszú távú partnereket, magasabb párosodási preferenciákkal és elvárásokkal rendelkeztek. Ez azt mondja ki, hogy preferenciáink nem függetlenek önmagunk észlelésétől. Kimutatták továbbá, hogy 10 evolúciósan fontos tulajdonság mentén a legnagyobb varianciát az önpercepció magyarázta, tehát nem ellentétesen választunk, nem is a reprodukív potenciálokat vesszük leginkább figyelembe, hanem hasonlóság-vonzók vagyunk.

Saját kutatásom

Kutatásom két részből áll, egyik a Li-féle budget allocation (költségvetés-elosztás) módszer megismétlése magyar egyetemista-korú mintán, másik a válaszadók saját magukról és elvárásaikról adott pontértékeinek összevetése jelenlegi partnerükével.

Az első részben a manipulált független változóim a felhasználható pontmennyiség (30 vagy 15), a figyelembe veendő kapcsolati táv (rövid vagy hosszú) és a 6 tulajdonság, ami mentén egy ideális ellenkező nemű partnert kellett a válaszadóknak megalkotniuk. A 6 tulajdonságot a Fletcher és munkatársai által talált (1999) 3 faktor mentén alakítottuk ki Dr. Berkics Mihály témavezetőmmel úgy, hogy minden faktorhoz 2-2 tulajdonságot rendeltünk. A melegség/megbízhatóság faktort a 'kedves' és 'hűséges' tulajdonságok képviselték; a vonzóság/életerő faktort a 'szexi' és 'jól néz ki' tulajdonságok reprezentálták; és a státusz/források faktort a 'sok barátja van' és mivel főként egyetemista mintáról van szó a

'lehetősége van/lesz sok pénzt keresni' tulajdonságok kívánták mérni. Minden tulajdonságot 0-tól 10-ig értékelhettek a válaszadók, de az egyes feltételeken belül csak a megadott mennyiségű pontokat volt szabad felhasználniuk. Ez a vizsgálat leginkább a szűk és a még szűkebb költségvetés problémáját mérte fel. A 30 pontos feltételben legalább 3, a 15 pontosban legalább 2 tulajdonságot meg kell jelölniük a válaszadóknak, amit az eredmények értékelésénél figyelembe kell majd venni. Mivel a kitöltők valószínűleg jobban hozzá vannak szokva a 10-es skálákhoz, ahol van minimum és maximum érték is, a kiosztható pontokat 0-tól 10-ig lehetett adni. Ezen kívül az is jobban elvárható így, hogy mindenkinek ugyanazt jelentik a pontok, ha százalékos értékként kezeljük őket (8 pont = 80 %-os tulajdonság.)

A kutatás második felében a válaszadóknak saját magukat kellett pontozniuk 0-tól 10-ig az előző 6 tulajdonság mentén, majd a jelenlegi/volt partnerüket, vagy ha ilyen nem volt, az általuk legutoljára vágyott személyt. Mindkét feltételben összesen 0-60 pontig pontozhatták magukat és a partnerüket, tehát gyakorlatilag nem volt értékhatár, mert a 60 pont képviselte a 100%-ot. (A pontozás szabályait a Módszer részben fejtem ki bővebben.)

Hipotéziseim

Elméleti bevezetőm, és az eddig folyt kutatások eredményei alapján, hipotéziseim a következők:

1. A férfiak a nőknél mind a négy feltételben (rövid és hosszú táv, 30 és 15 felhasználható pont) szignifikánsan magasabb szinten fogják a külső jegyeket preferálni.
2. A nők rövid távon a külső megjelenést, hosszú távon a státuszt fogják a legfontosabbnak tartani (30 és 15 pont felhasználása esetén is).
3. A nők a státuszt minden feltételben magasabb szinten várják el, mint a férfiak.
4. A várt nemi preferenciák nagyobbak lesznek a szűkebb költségvetésű feltételben, mint ahol több elkölthető pontot kapnak.
5. Jelentős eltérés lesz a férfiak és nők preferenciáinak faktorsorrendjében.
6. A férfiak és a nők önmagukhoz hasonló tulajdonságú (értékelésű) partnert fognak választani (átlaguk nem lesz eltérő).
7. Lesz-e korreláció a válaszadók saját összpontszámai és partnerük összpontszámai között?
8. Lesz-e korreláció az egyedülálló és a jelenleg kapcsolatban élő válaszadók saját tulajdonságai és partnerük tulajdonságai között egyenként?

9. Lesz-e korreláció a válaszadók hosszú távra szóló elvárásai és partnerük tulajdonságai között?
10. Lesz-e korreláció a válaszadók hosszú távra szóló elvárásai és saját tulajdonságai között?

Módszer

Minta

Vizsgálatomat heteroszexuális egyetemista korúak körében kívántam felmérni, ezért leginkább online közösségi oldalakon és egyetemista levelezőrendszereken hirdettem az elektronikusan kitölthető kérdőívemet. Összesen 126 kérdőív érkezett be 2012. 04. 23-tól 2012. 05. 08-ig, valamint 94 db 2012. 11. 09-től 2012. 11. 13-ig. Ezek közül kiszűrtem azokat a kérdőíveket, amelyek helytelenül lettek kitöltve, vagy nem feleltek meg a kritériumaimnak, nevezetesen: minden nem heteroszexuális kitöltőét, továbbá a 18 év alatti és 26 év feletti kitöltők, valamint a többször elküldötteket és az elszámolakat. Az összes (220 db) kitöltő közül 39 db (= 17,73 %) kérdőívet kellett hibás számolás végett törölni (abban lehetett átfedés, hogy más kritériumnak sem felelt meg, de ezt külön nem vizsgáltam). Azt ellenőriztem, hányan nem 30 vagy 15 pontot adtak összesen, az előírtakhoz képest. Ezután még 2 db személyt töröltem, mert a visszajelzések alapján feltételezhető volt, hogy nem vették észre: saját maguknak bármennyi pontot adhatnak, de ők csak 30-30 pontot osztottak szét maguknak és partnerüknek, amiből úgy tűnt, nem olvasták el elég figyelmesen a feladatot.

Az így megmaradt 146 személyből 69 férfi és 77 nő kitöltőm lett. A férfiak korának átlaga 21,83 év 1,618-es szórással, a nőké 21,12 év, 1,709-es szórással. Mint már jeleztem, minden kitöltőm kora 18 és 26 éves kor között volt. Párkapcsolati státuszuk szerint 31 férfi és 34 nő volt egyedülálló, 36 férfi és 41 nő jelölte be, hogy párkapcsolatban él, 2 férfi és 1 nő volt bonyolult kapcsolatban, és 1 nő házas. (A bonyolult és a házas kritériumot a továbbiakban csak egyszerűen a „kapcsolatban él” csoportba veszem, mert statisztikailag egyszerűbb csupán két csoporttal számolni, ellenkező esetben az ő válaszuk nem lenne mérvado. Másrészt: mindkettő csoport esetében feltételezhetően konkrét személyre lehet gondolni a partner alatt, ezért a bonyolult kapcsolatban élők értékelése is konkrétabb, mint az egyedülállóké.) Végzettség szerint 37 gimnáziumi érettségivel rendelkező kitöltő volt, 5 szakközepet végzett, 5 felsőfokú szakképzésben részt vevő, és 74 válaszadó a folyamatban

lévő bachelort jelölte meg. Bachelor diplomája van 19 kitöltőnek, master diplomával rendelkezik 6. Tehát nagyjából egyetemista kitöltőim voltak.

Kérdőív

Elektronikus kérdőívem 6 részből állt, mindegyikben részletes magyarázattal a kitöltők teendőiről, a pontkiosztás szabályairól. Mindenki részt vett mind a 6 feltételben:

Feladat:	Felhasználható pontok száma:	Időtáv / vagy értékelendő személy:	Tulajdonság:
1.	30 pont	rövid távú (egyéjszakás) kapcsolat	kedves jól néz ki sok barátja van szexi lehetősége van/lesz sok pénzt keresni hűséges
2.		hosszú távú (komoly) kapcsolat	
3.	15 pont	rövid távú (egyéjszakás) kapcsolat	
4.		hosszú távú (komoly) kapcsolat	
5.	bármennyi felhasználható (0-60-ig)	saját maguk	
6.		jelenlegi partnerük (ha most nem járnak senkivel, akkor a legutolsó partnerük, vagy ha még nem jártak senkivel, akire legutoljára vágytak)	

1. táblázat

Az első négy feltételben a kitöltők feladata az volt, hogy pontozzák 6 tulajdonság alapján az általuk elképzelhető legideálisabb ellenkező nemű partnert, akivel szívesen létesítenének kapcsolatot (kiegészítve az adott feltételekkel). Megkértem őket arra is, hogy ügyeljenek a felhasználható pontok mennyiségére is. Minden feladatrésznél elmagyaráztam továbbá, hogy a pontok értékei hogyan alakulnak:

0-tól 10-ig pontozhatod az adott tulajdonságot. Minden egyes pont 10 %-ot jelent egyben, ami az ideális partnered tulajdonságát jelöli. A 100 %-ot igazítsd az általad valaha látott, vagy elképzelhető legtokéletebb személyhez. Ha tehát valamire 8 pontot adsz, akkor az azt jelenti, hogy az általad elképzelt ember 80 %-os ahhoz az emberhez képest, aki 100 %-osan testesíti meg az adott tulajdonságot. (Li et al., 2002)

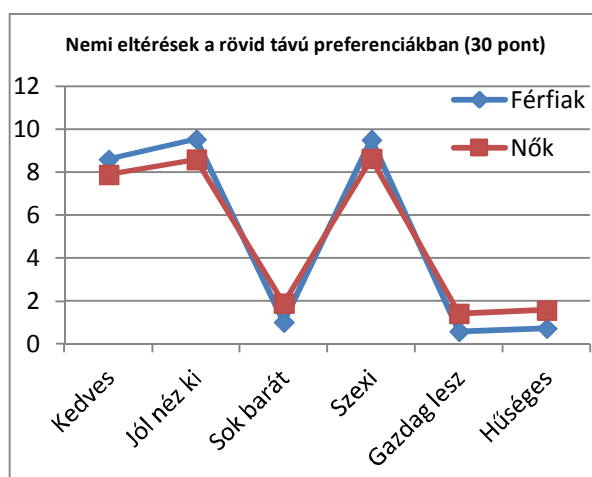
2. táblázat

Ezután minden kitöltő online módon, szabad kezet kapva tölthette ki a kérdőívet, ezzel növelve az anonimitást és az őszinteséget. Az adatokat vegyes ANOVA- és kétmintás t-próbával is kiértékeltem, 17-es verziójú SPSS programot használva.

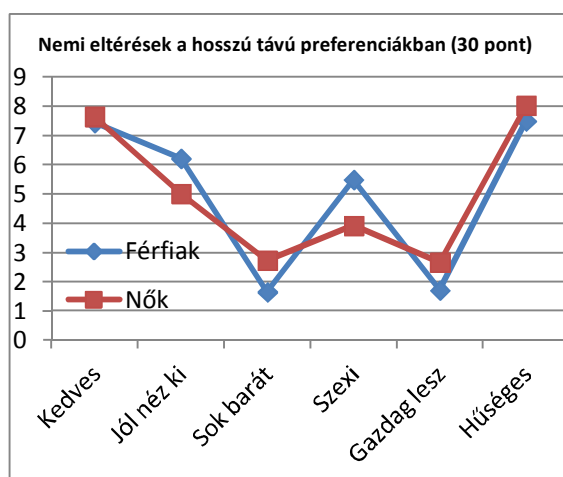
Eredmények:

Először a 30 pontos választásokat szeretném átfogóan bemutatni, majd a hipotéziseim szempontjából releváns adatokat tekintem át. Később a 15 pont elosztását is elemzem, valamint a faktorok értékelésének megoszlását. Ezt követően a párok hasonlóságával és a korrelációk taglalásával zárom az „Eredmények” részt.

Maga a költség-elosztásos metodika olyan sok érdekes információt foglal magába, hogy a dolgozat terjedelmi határait feszegetné minden apróbb részlet megfejtése, ezért igyekszem elemzéseimet hipotéziseim köré építeni. Érdekes először szemügyre venni a férfiak és nők eltérő válaszmintázatát az idő függvényében az 1. és 2. ábrán. Itt 30 pontot oszthattak el a válaszadók.

1. ábra

2. ábra

A kevert elrendezésű ANOVA eredményei szerint, a táv*tulajdonság, mint személyen belüli faktor és a nem, mint személyek közötti faktorra nézve $F(5) = 2,184$ ($p = 0,059$), csak a 30 pontos feltételben, marginálisan szignifikáns összefüggést kapunk. Ez annak köszönhető, hogy a férfiak rövid távon többre értékelték a kedvességet, mint hosszú távon, a nők pedig a szexiséget értékelték többre rövid távon, mint hosszú távon. Egy új változót bevezetve, a rövid és hosszú távú szükségletek különbségét vizsgálva azt tapasztalhatjuk, hogy a két nemre az előbbi két tulajdonságot kivéve egyformán hat a rövid és hosszú távú értékelés. Ugyanolyan mértékben csökken vagy nő egy tulajdonság értéke mindkét nemnél, csak a mintázat lesz végül mégis különböző (3. ábra). Ettől eltekintve a férfiak különböztek a nőktől abban, hogy mennyire szélsőségesen értékelték a tulajdonságokat: rövid távon egyetlen elvárásukban sem egyeztek a két nem átlagai, hosszú távon pedig csak a kedvesség iránti igényük egyenlő statisztikailag, a hűség pedig tendencia-szinten különbözik. A lentebb

található 3. és 4. táblázatban részletezve láthatók az eredmények, melyek értelmezéséhez hipotéziseim nyújtanak vezérfonalat.

Eredmények: Nemi preferenciák

Első feltevésém az volt, hogy a férfiak a nőknél minden esetben magasabb szinten fogják értékelni a fizikai megjelenést. Ez teljesült is: rövid és hosszú távon, 15 és 30 pontot felhasználva, és a külső tulajdonságokat összeadva (ezáltal egy faktort képezve) is magasabb értéket osztottak ki a fizikai jegyekre a férfiak, mint a nők. Mindezt kétmintás t-próbával sikerült igazolni ($p < 0,001$). Második hipotézisem szerint a nők rövid távon a külső megjelenést tartják a legfontosabbnak, ami nem csak a faktorokat tekintve teljesül, de a tulajdonságokat egyenként nézve is igaz ($p < 0,05$). Ezen hipotézisem második fele arról szól, hogy a nők hosszú távon a státuszt tartják a legfontosabbnak, ám ez megcáfolódott: a legalacsonyabban preferált értékek között szerepelnek a státuszra utaló tulajdonságok. Azonban a harmadik hipotézis teljesült, hogy a nők a státuszt a férfiaknál minden esetben magasabbra értékelik (rövid távon: $p < 0,001$; hosszú távon: $p < 0,01$; 15 felhasználható pont esetén: $p < 0,05$; státusz-faktor (= barátok + pénz) esetén: $p < 0,001$).

Az egyes eredmények statisztikája a 30 pontos feltétel esetén a 3. táblázatban, a 15 pontos feltétel esetén a 4. táblázatban olvasható. A rövid és hosszú távú preferenciák közötti különbség statisztikai próbái a táblázat utolsó harmadában találhatók. Minden esetben eltérő igények jelentek meg nemenként a rövid és a hosszú távú elvárásokban, kivéve a nők kedvesség iránti preferenciáit. Úgy tűnik, a kedvesség egy markáns igénye a női kitöltőknek.

3. táblázat²

Tulajdonságok	Elosztás rövid távon		Elosztás hosszú távon		Különbség a rövid és hosszú távú partnerek között			
	Nők	Férfiak	Nők	Férfiak	Nők	t	Férfiak	t
Kedves	7,883 _a	8,594 _a	7,649 _a	7,435 _a	0,234	0,948	1,159***	3,620
Jól néz ki	8,584 _b	9,536 _b	5,013 _b	6,217 _b	3,571***	14,712	3,319***	17,917
Sok barátja van	1,896 _c	1,029 _c	2,727 _c	1,652 _c	-0,831***	-3,691	-0,623**	-2,754
Szexi	8,623 _b	9,507 _b	3,922 _d	5,493 _d	4,701***	17,715	4,014***	17,788
Gazdag lesz ¹	1,429 _c	0,594 _c	2,662 _c	1,710 _c	-1,234***	-4,720	-1,116***	-4,320
Hűséges	1,584 _c	0,739 _c	8,026 _a	7,493 _a	-6,442***	-19,648	-6,754***	-25,207

Megj. : ¹Helytakarékosság miatt egy rövidebb megnevezéssel élek a „Lehetősége van/lesz sok pénzt keresni” tulajdonság esetében. ²Az alsó indexben található betűk jelzik, hogy az egy oszlopon belül azonosan jelölt tulajdonságok szignifikánsan különböznek a többitől ($p < 0,01$). A különbségek értelmezhetőségének érdekében a rövid távú értékekből kivontam a hosszú távúakat, ezeket összetartozó mintás t-próbának vetettem alá. Bonferroni-korrekciónál csak a három csillaggal jelzett értékek maradnak szignifikánsak. A számításokat és az eredmények bemutatását Li és Kenrick 2006-os metodológiáját követve végeztem.

* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$ *** $p < 0,001$

Ugyanezeket a teszteket elvégeztem a 15 pontos feladatrésszel is. Az eredményeket kétszeres szorzóval átalakítottam, hogy a 30 pontos értékekkel összevethetővé váljanak, így az értékek a következőképpen alakultak:

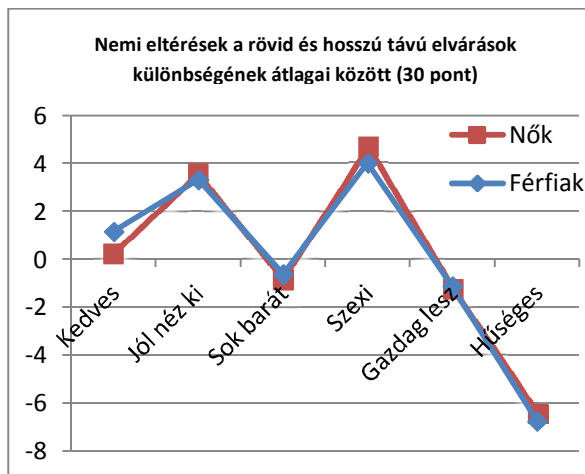
4. táblázat²

	Elosztás rövid távon		Elosztás hosszú távon		Különbség a rövid és hosszú távú partnerek között			
Tulajdonságok	Nők	Férfiak	Nők	Férfiak	Nők	t	Férfiak	t
Kedves	7,818 _a	4,783 _a	9,351 _a	8,261 _a	-1,532**	-2,977	-3,478***	-5,476
Jól néz ki	8,935 _a	12,174 _b	4,727 _b	6,667 _b	4,208***	7,715	5,507***	11,679
Sok barátja van	0,987 _b	0,087 _c	1,506 _c	0,522 _c	-0,519*	-2,108	-0,435**	-2,935
Szexi	10,494 _c	12,580 _b	2,649 _d	4,087 _d	7,844***	14,311	8,493***	15,530
Gazdag lesz ¹	0,727 _b	0,203 _c	1,922 _c	0,667 _c	-1,195***	-3,725	-0,464*	-2,013
Hűséges	0,987 _b	0,174 _c	9,818 _a	9,797 _e	-8,831***	-16,627	-9,623***	-18,643

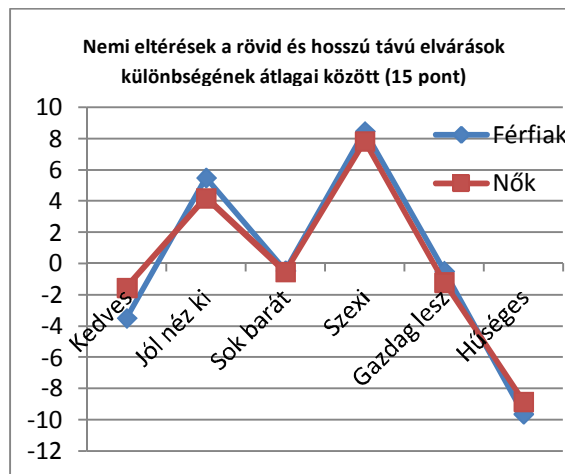
Megj. : ¹Helytakarékoság miatt egy rövidebb megnevezéssel élek a „Lehetősége van/lesz sok pénzt keresni” tulajdonság esetében. ²Az alsó indexben található betűk jelzik, hogy az egy oszlopon belül azonosan jelölt tulajdonságok szignifikánsan különböznek a többitől ($p < 0,01$). A különbségek értelmezhetőségének érdekében a rövid távú értékekből kivontam a hosszú távúakat, ezeket összetartozó mintás t-próbának vettem alá. Bonferroni-korrekciónál csak a három csillaggal jelzett értékek maradnak szignifikánsak. A számításokat és az eredmények bemutatását Li és Kenrick 2006-os metodológiáját követve végeztem.

* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$ *** $p < 0,001$

A 15 pontos változatban nem éri el a táv*tulajdonság*nem kapcsolata az 5 %-os szignifikancia-szintet: $F(5) = 1,766$ ($p = 0,124$). Ezen kívül, a rövid és hosszú távú szükségletek különbségét vizsgálva, egészen eltérő hatásokat tapasztalunk, mint a 30 pontos feltételben. Itt, ahogy az a 4. ábrán is látható, a kedvesség osztályozása szintén eltérő mértékben változik a férfiak és a nők körében, de a szexi értékelése ezúttal nem különbözik. A kedvességen kívül a jól néz ki, és tendencia-szinten, a lehetősége van/lesz sok pénzt keresni tulajdonságokra reagáltak eltérően a férfiak és a nők. Ezek az eredmények azt mutatják, hogy mindenképpen különböző módon álltak a feladathoz a 4 feltételben, tehát volt hatása annak, hogy férfiak vagy nők voltak-e a válaszadók, illetve, hogy 15 vagy 30 pontot kellett-e szétosztaniuk.

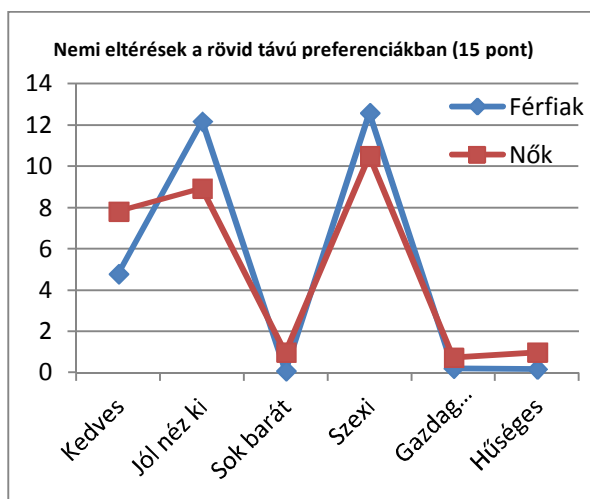
3. ábra

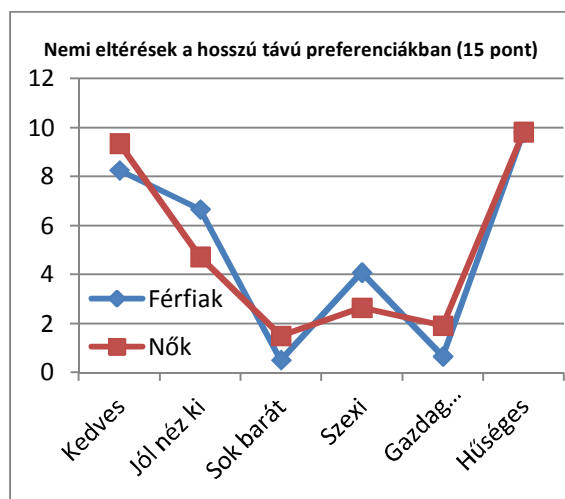
4. ábra

Az eltérő költségvetésű helyzetekre fordítva a figyelmet, a 30 pontos elosztásokkal fogom összevetni a kapott mintázatokat. A 30 és a 15 pontos feltételt összehasonlítva, a férfiak és a nők a legtöbb esetben szignifikánsan különböző szintre értékelték a tulajdonságokat. Ez alól kivétel: a férfiak hosszú távon a jól néz ki tulajdonságot ugyanannyira tartották fontosnak a 30 pontos feltételben, mint a 15 pontosban, illetve a nők rövid távon a kedvesség és jól néz ki, valamint hosszú távon a jól néz ki tulajdonságban nem pontoztak eltérően. Ez igazából azt jelenti, hogy a 4. hipotézisem, mely szerint a várt nemi preferenciák nagyobbak lesznek a szűkebb költségvetésű feltételben, mint ahol több elkölthető pontot kapnak nem teljesül maradéktalanul. Ugyanis, a férfiak ugyanolyan szintre értékelték a külsőt hosszú távon, de rövid távon magasabbra, illetve a nők rövid távon csak a szexit értékelték magasabbra, de a jól néz ki tulajdonságot nem, illetve a státuszra utaló jeleket, ha lehet, még alacsonyabb szintre értékelték, mint a 30 pontos feltételben. Úgyhogy a szűkebb költségvetésű feltétel nem ilyen jellegű eredményekkel szolgált, inkább az egyes tulajdonságok szerepét emelte ki, melyről később esik részletesen szó.

Annak ellenére, hogy az $\text{táv} \times \text{tulajdonság} \times \text{nem}$ kapcsolat csak az egyes pontrendszerben nézve nem érte el az 5 %-os szignifikancia szintet, a 4-es $\text{táv} \times \text{tulajdonság} \times \text{pont} \times \text{nem}$ interakciót tekintve $F(5) = 2,837$ ($p = 0,018$) szignifikáns eredmény jött ki.

5. ábra

6. ábra

Kizárólag a 15 pontos eredményeket összevetve, nemek és idő szerint, részben hasonló ábrákat kapunk a 30 pontos feltételhez, azonban bizonyos eltérések megjelentek (lásd: 5. és 6. ábra). A nemi különbségeket tekintve rövid távon a férfiak elvárásai a kedvességet illetően lecsökkentek, de egyébként szélsőséges pontozók maradtak a nőkhez képest. Ez azt mutatja, hogy a kedvességre csak akkor költenek, ha magas költségvetésen vannak, alacsony költségvetésű helyzetben ez nem bizonyult annyira fontos tulajdonságnak. (Mert ez az

eredmény ellent mond a 30 pontos feltételnek, ahol rövid távon osztottak több pontot a kedvességre.) Hosszú távon a férfiak számára csak a hűség, maradt a legfontosabbnak, ezért úgy tűnik, ez a tulajdonság igazi szükségletként emelkedik ki a hosszú távú helyzetben, ami evolúciós pszichológiai szempontból egy nagyon fontos eredmény. A férfiaknak biztosítaniuk kell, hogy csak a saját gyermekük nevelésére fordítsanak erőforrást, és ne legyen „kakukkfióka a fészekaljukban”, ezért jó stratégiának bizonyulhat, ha már eleve hűségesnek tűnő partnert választanak maguknak.

A nőket tekintve lényegi változás a faktorok között, hogy a szexiség lesz rövid távon a legkiemelkedőbb szükséglet, és csak utána a jól néz ki, illetve a kedvesség, de hosszú távon nincs változás a faktorok sorrendje között. Ez az eredmény is leginkább az evolúciós preferenciákra reagál: rövid távon, ha a költségvetés ennyire meg van húzva, tulajdonképpen semmi sem fontosabb, mint a partner genotípusa, amit tovább fog adni az egyéjszakás kaland során. A nemi különbségek itt is megjelentek: a nők alacsonyabbra értékelik a külsőt, mint a férfiak, de magasabbra a státuszt. Rövid és hosszú távon is megvizsgálva, csak egyetlen hasonló értékelés van férfiak és nők között: a hosszú távú hűség igénye – minden más tulajdonságban szignifikánsan eltérően pontozott a két nem.

A párkapcsolati státusz a 6 tulajdonságból 4-re volt hatással, moderálta az értékelést, mégpedig a megbízhatóság és a státusz faktorokban. A kedvességet az egyedülálló pontozók értékelték magasabbra, távtól, ponttól és nemtől függetlenül, mintegy „kiéhezve rá”, míg a hűséget a párkapcsolatban élők követelték meg jobban, minden egyes feltételben (egyedül a hűség tulajdonságban volt tendencia-szintű a 4-es interakció a párkapcsolati státusz*nem*táv*pont kapcsolatra nézve). A státusz faktor tulajdonságainál pedig azt találtam, hogy mind a sok barátja van, mind a lehetősége van/lesz sok pénzt keresni tulajdonságra nagyobb igényt támasztottak a párkapcsolatban élők, mint az egyedülállók, és ez igaz lesz a sok barátja van esetén ponttól és távtól függvényében is, a gazdag lesz-nél pont és nem által szétválasztva is. Valószínűleg az egyedülállók már az alacsonyabb státuszú partnerrel is megelégednének, hiszen ők a párválasztásban pillanatnyilag alulmaradtak.

Eredmények az alkalmazott faktorok fényében

A faktorsorrendre vonatkozó 5. hipotézisem úgy szólt, hogy a férfiak és a nők között jelentős eltérés lesz a két-két-két tulajdonságra adott pontok által kialakított faktorok sorrendjében. A tisztán elméleti úton kialakított faktorok, emlékeztetésül, a következőképpen néznek ki:

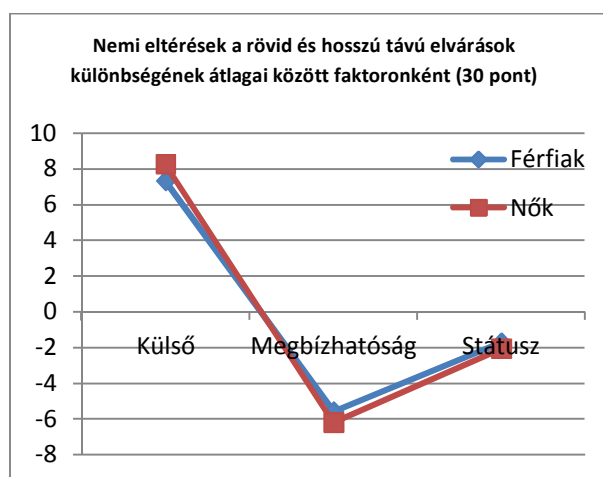
jól néz ki + szexi = külső megjelenés; kedves + hűséges = megbízhatóság; sok barátja van + lehetősége van/lesz sok pénzt keresni = státusz.

A statisztikai átlagok az 5. táblázatból olvashatók ki, az első három sorban a 30 pontos feltétel faktorértékei, a második három sorban a 15 pontos feltétel értékei találhatók. A rövid és hosszú távú preferenciák különbségei szintén a táblázat utolsó harmadában találhatók.

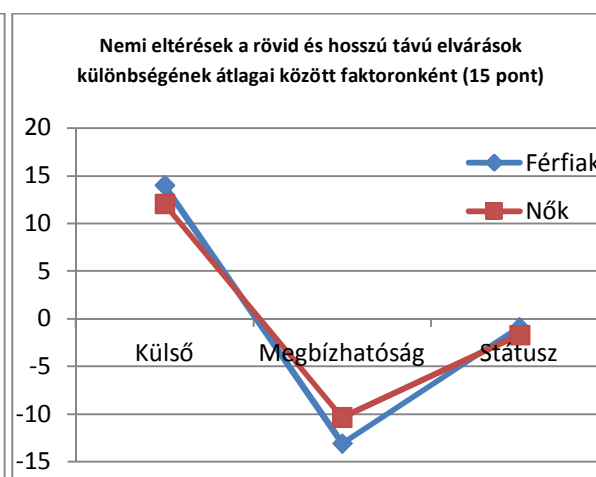
	Elosztás rövid távon		Elosztás hosszú távon		Különbség a rövid és hosszú távú partnerek között			
Faktorok (30 pont)	Nők	Férfiak	Nők	Férfiak	Nők	t	Férfiak	t
Külső	17,208 _a	19,043 _a	8,935 _a	11,710 _a	8,273***	19,842	7,333***	22,042
Megebízhatóság	9,468 _b	9,333 _b	15,675 _b	14,928 _b	-6,208***	-15,859	-5,594***	-14,841
Státusz	3,325 _c	1,623 _c	5,390 _c	3,362 _c	-2,065***	-6,109	-1,739***	-4,518
Faktorok (15 pont)								
Külső	19,429 _a	24,754 _a	7,377 _a	10,754 _a	12,052***	15,906	14,000***	20,828
Megebízhatóság	8,805 _b	4,957 _b	19,169 _b	18,058 _b	-10,364***	-12,440	-13,101***	-17,834
Státusz	1,714 _c	0,290 _c	3,429 _c	1,188 _c	-1,714***	-4,329	-0,899***	-3,376

5. táblázat

A 30 pontos feltétel interakciós eredményei táv*faktor*nem-re nézve nem adtak szignifikáns eredményt, noha a 6 tulajdonságot tekintve ez a feltétel marginálisan szignifikáns volt ($F(2) = 1,511$ ($p = 0,224$)). A 15 pontos feltétel azonban szignifikáns eredményt hozott, azzal szemben, hogy a tulajdonságokra egyenként nézve nem volt szignifikáns az interakció: $F(2) = 3,216$ ($p = 0,043$). A kiosztott pontokat, mint független változót is bevéve az ANOVÁ-ba, azt kapjuk, hogy a táv*pont*faktor*nem interakció szignifikáns: $F(2) = 5,781$ ($p = 0,004$). Az, hogy a 15 pontos feltétel szignifikáns, de a 30 pontos nem, azért lehetséges, mert a rövid és hosszú távú eredmények különbségét vizsgálva, a 15 pontos feltételben mindhárom faktor esetén, legalább tendencia-szinten, a férfiak a nőktől eltérően reagáltak (8. ábra), míg a 30 pontos feltételben csupán a külső megítélésében egy tendencia-szintű eltérés (7. ábra). Tehát a 15 pontos feltételben sokkal markánsabb a faktorok hatása, mint a 30 pontos feltételben.

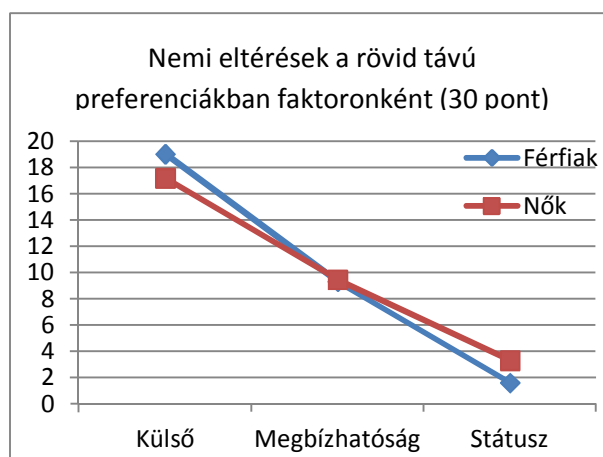

7. ábra

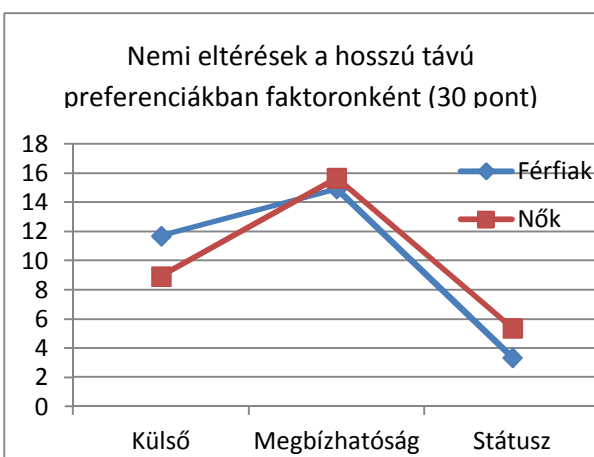

8. ábra

Mindezen hatások ellenére, az eredményekből világosan látszik, hogy a faktorok sorrendje azonosan alakul, noha az értékelésük nem ugyanolyan magas a legtöbb esetben a nemek számára. A 30 pontos feltételben rövid távon a megbízhatóságot ugyanolyan szintre értékelték a férfiak és a nők, ám a külsőt a férfiak értékelték magasabbra, míg a státuszt a nők (ahogy azt már az első három hipotézisre adott válaszban jeleztem is). Hosszú távon szintén ez a helyzet: a külsőre a férfiak, a státuszra a nők adtak több pontot, a megbízhatóság ebben az esetben is ugyanannyira volt fontos nekik, ám a faktorok sorrendjében történt egy szignifikáns változás. A külső, a megbízhatóság és a státusz sorrend helyett a megbízhatóság, a külső és a státusz volt a válaszadók szerint a fontossági sorrend (lásd még: 9. és 10. ábra).

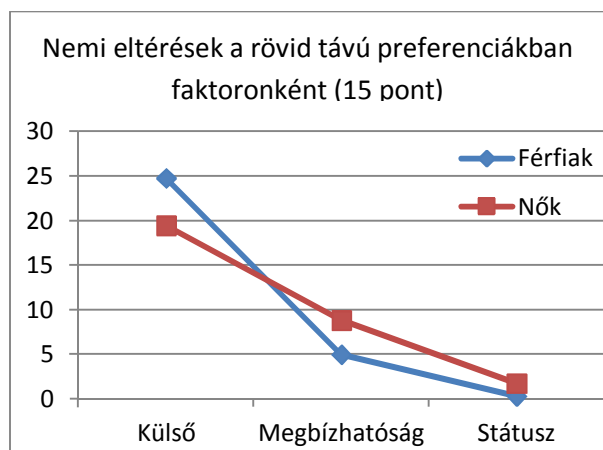

9. ábra

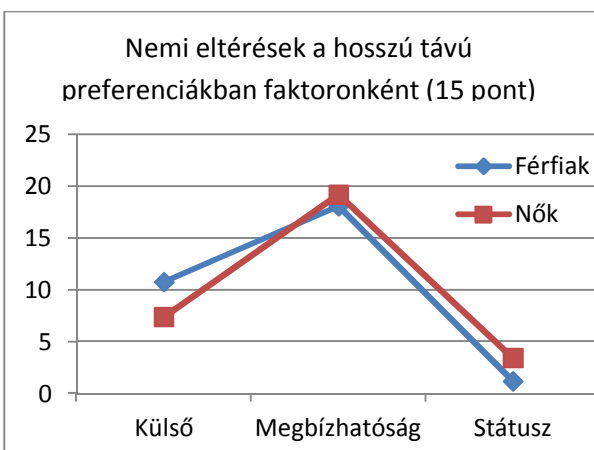

10. ábra

A 15 pontos feltételben nagyon hasonló eredményeket kaptam, ám rövid távon a nőknek szignifikánsan fontosabb lett a megbízhatóság, ez a kedvesség tulajdonság miatt alakult így. Úgy tűnik, a nőknek még egy rövid távú kapcsolatban is lényegesen fontosabbak az érzelmi faktorok, mint a férfiaknak. Ez magyarázható lehet olyan praktikus okkal is, hogy ha az egyéjszakás kalandból mégiscsak egy nem várt gyermekáldás következik be, akkor a kedvesebb, elkötelezettebb férfi segítségére nagyobb valószínűséggel lehet számítani, mint akiben alacsonyabbak a megbízhatóságra utaló jelek (lásd még: 11. és 12. ábra).

11. ábra

12. ábra

Hipotézisek a korábbi eredmények tükrében

Eredményeim szerint a férfiak valóban mind a négy feltételben fontosabbnak tartják mind a jól néz ki, mind a szexi tulajdonságokat, továbbá az ezen pontok összegéből alkotott faktorok is mind szignifikánsan magasabb értéket vettek fel, mint a nők esetében. Ez összhangban van a korábbi szakirodalmi eredményekkel is. Ennek megfelelően a nők valóban minden, az előbb felsorolt feltételben, továbbá a státusznak megfelelő tulajdonságok és faktorok esetén is magasabb elvárásokkal rendelkeztek, mint a férfiak, noha nem ez volt a legmagasabbra értékelt tulajdonság számukra.

Az értelmezési bonyodalmat igazából az az anomália okozza, hogy az eredeti kutatások által felállított sorrend a következő: nőknél hosszú távon a megbízhatóság, státusz, külső, rövid távon a külső, státusz, megbízhatóság a fontos, férfiaknál hosszú távon a külső, megbízhatóság, státusz, rövid távon pedig leginkább csak a külső fontos. Ezzel szemben az én kutatásomban maga a sorrend nem tért el a nemek között, csak a tulajdonságokra adott pontértékekben különböztek a férfiak és a nők (lásd: 6. táblázat).

	Hosszú táv		Rövid táv	
	Li et al., 2006	jelen kutatás	Li et al., 2006	jelen kutatás
Nők	megbízhatóság	megbízhatóság	külső megjelenés	külső megjelenés
	státusz	külső megjelenés	státusz	megbízhatóság
	külső megjelenés	státusz	megbízhatóság	státusz
Férfiak	külső megjelenés	megbízhatóság	külső megjelenés	külső megjelenés
	megbízhatóság	külső megjelenés		megbízhatóság
	státusz	státusz		státusz

6. táblázat

Ennek több oka lehet, és feltételeznem kell, hogy sok köze van a minta adottságaihoz és a vizsgált tulajdonságokhoz. Bár Liék nagyon változatos mintákkal dolgoztak, a 2002-es kutatást kivéve egyetemistákon vették fel a teszteket, ám nagyobb életkori merítéssel. Esetemben kerültek be nem egyetemisták is a mintába, ellenben csak egy szűkebb életkori tartományt kívántam lefedni. Lehetségesnek tartom bizonyos kulturális hatás megjelenését, ami keveredhet az egyetemista többség státuszra vonatkozó, talán eleve adottnak tekintett elvárásaival – hiszen ők nagyobb valószínűséggel választanak párt szintén egyetemista körökből. Mint azt korábban bemutattam, a párkapcsolati állapot is befolyásolja az eredményeket, melynek eloszlásáról az eredeti kutatások semmit sem közölnek.

Eredmények: A válaszadók önértékelése

A 6. hipotézisem szerint a résztvevők önmagukhoz hasonló partnert választanak: egyedülállók a pontozásra, a kapcsolatban élők az együtt járásra. A „kit értékelt”(saját/partner)*tulajdonság*nem hármass interakció szignifikáns, $F(5) = 13,203$ ($p < 0,001$), azonban ebben az esetben felmerülhet, hogy a tulajdonságok nem hasonlíthatók össze ebben a formában. A jelenlegi partnerünkre gondolva valószínűleg sokkal nehezebben eldönthető kérdés, hogy „a párom mennyivel szebb, mint kedves?”, mint a korábbi vizsgálatban az a kérdés, hogy „mi a fontosabb nekem, hogy kedves legyen-e, vagy szép?”. Tehát az egyes tulajdonságok szerint a különbségek saját maguk és partnerük értékelésében férfiak és nők esetében meglehetősen színesen alakulnak, melyet a 7. táblázatban lehet bővebben áttekinteni. (Ne feledjük, hogy ezeket az eredményeket sok helyen moderálja a párkapcsolati státusz!)

Különbségek a férfiak és a nők saját maguk és partnerük értékelésében az egyes tulajdonságok szerint							
Nem	Tulajdonság	Kié	Átlag	Különbség	Különbség szórása	t	df
Férfiak	Kedves	saját	6,942	-0,913***	2,188	-3,467	68
		partner	7,855				
	Jól néz ki	saját	5,536	-1,971***	2,467	-6,636	68
		partner	7,507				
	Sok barát	saját	4,870	1,014**	2,968	2,839	68
		partner	3,855				
	Szexi	saját	4,507	-2,000***	2,905	-5,718	68
		partner	6,507				
	Gazdag lesz	saját	6,957	2,594***	2,912	7,400	68
		partner	4,362				
	Húséges	saját	8,420	0,551	2,862	1,598	68
		partner	7,870				
Nők	Kedves	saját	7,286	-0,377	2,071	-1,596	76
		partner	7,662				
	Jól néz ki	saját	5,766	-1,688***	2,509	-5,904	76
		partner	7,455				
	Sok barát	saját	5,078	-0,961*	3,266	-2,582	76
		partner	6,039				
	Szexi	saját	4,649	-1,844***	2,744	-5,898	76
		partner	6,494				
	Gazdag lesz	saját	4,831	-1,260***	2,653	-4,167	76
		partner	6,091				
	Húséges	saját	8,221	0,013	3,397	0,034	76
		partner	8,208				

7. táblázat

A többszemponútú ANOVA elvégzése során derült fény arra, hogy valójában mely faktorok befolyásolták igazán az egyes tulajdonságok értékelését. A kedvesség tulajdonság esetén például a „kit pontozott” faktornak van főhatása ($F(1) = 12,819$; $p < 0,001$), mely szerint

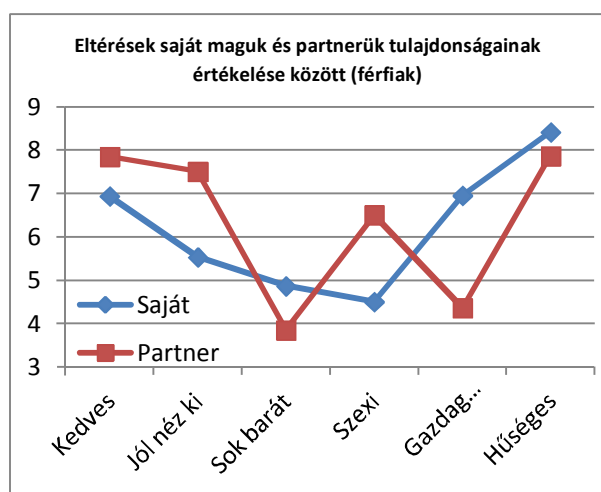
minden résztvevő magasabbra értékelte a partnerét, mint saját magát. Érdekes módon, ez nyerspontokra lebontva nem szignifikáns a nők esetében, de ennek a nemi különbségnek a hatása nem érte el a szükséges szignifikancia szintet. (Ennek oka az is lehet, hogy a férfiak esetében szociálisan nem kívánatos tulajdonság a kedvesség, hiszen azzal a nőket szoktuk inkább jellemezni.) A hűséges tulajdonságnál a „kit pontozott” és a párkapcsolati státusz volt kettős interakcióban ($F(1) = 16,929$; $p < 0,001$), illetve a párkapcsolati státusznak főhatása is jelentkezett: $F(1) = 28,047$, ($p < 0,001$). Úgy látszik, akik egyedül vannak, azok magasabbra értékelték saját hűségüket, mint partnerükét, és eszerint lehetséges, hogy a kapcsolataik hűtlenség miatt értek véget leggyakrabban. Azonban, akik párkapcsolatban élnek, a partnerük hűségét értékelték magasabbra, tehát jobban bíznak bennük, mint saját magukban (hiszen sokkal jobban ismerik saját maguk minden apróbb megingását, mint partnerük jól leplezett, de valószínűleg hasonló kihágásait).

A jól néz ki tulajdonságban szintén jelentkezett ugyanaz a hatás, mint a kedvességnél (bár sokkal markánsabban), miszerint a résztvevők felülértékelték a partnerük tulajdonságát: $F(1) = 76,728$; $p < 0,001$, (és ez már valóban mindkét nemnél egyértelműen jelentkezik, amint az a 7. táblázatban is jól látható). A másik főhatás, melyet itt kaptam, a párkapcsolati státuszé volt: $F(1) = 7,512$ ($p = 0,007$). Eszerint mindenki, aki párkapcsolatban élt, magasabbra értékelte a párja „jól néz ki” tulajdonságát, mint akik egyedülállóak voltak. Ennek egyik lehetséges oka, hogy az egyedülálló résztvevőknek sokkal fájdalmasabb beismerni, hogy a vágyott partner szép, illetve egy volt kapcsolatot nem tartanak olyan fontosnak, hogy felmagasztalják. A másik, külsőre vonatkozó tulajdonságban is találtam egy hasonló eredményt: a szexinél szintén a „kit pontozott” faktornak volt főhatása, $F(1) = 67,842$ ($p < 0,001$), valamint a párkapcsolati státusznak volt egy tendencia szintű másik főhatása. Ez ugyancsak egybecseng a jól néz ki tulajdonságnál kapott eredményekkel, a párunknak hízelgünk azzal, hogy jobb külsőt tulajdonítunk neki, mint magunknak, és ez mindkét nemre igaz.

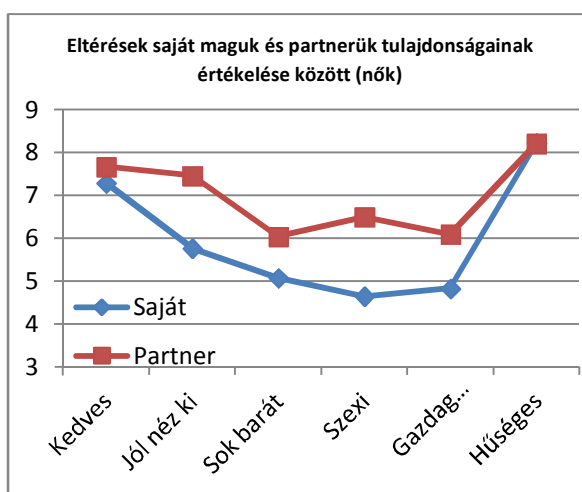
A sok barátja van tulajdonságnál szignifikáns nemi főhatás ($F(1) = 12,182$; $p = 0,001$), illetve szignifikáns interakció jelentkezett a „kit pontozott” és a „nem” faktorok között ($F(1) = 13,871$; $p < 0,001$). Ebből az eredményből az tűnik ki, hogy nemcsak a férfiak, de a nők is magasabbra pontozzák a férfiak státuszát, mely eredményt egyébként a gazdag lesz tulajdonság is hoz ($F(1) = 70,245$; $p < 0,001$). Ez az értékelés egyébként nagyon is objektív a mai magyarországi helyzetet tekintve, hiszen egyértelműen nem ugyanolyanok a karrier és gazdasági esélyei a két nemnek, illetve valóban a férfiaknak a fontosabb, hogy magas

státusszal rendelkezzenek. A gazdag lesz tulajdonságnál egyetlen eltérést találtam a sok barátja van-hoz képest. A párkapcsolati státusz is befolyásolta az eredményt: aki egyedülálló volt, magasabbra értékelte saját gazdagságra való kilátásait. Valószínűleg erre több minden volt egyszerre hatással, például egy lehetséges magyarázat, hogy akivel nem kötjük össze az életünket, arra jobb úgy gondolni, mint akinek alacsony a státusza, és akivel nem veszítünk sokat.

Szembetűnő jelenség, amikor a tulajdonságokra egy ábrán megjelenítve tudunk tekinteni (lásd 13. és 14. ábra), ám egyértelművé vált az elemzések során, hogy a nők érthető szempontok miatt értékelik ennyire maguk fölé a partnerüket. A külsőben a férfiak is így tesznek, a státusz faktorban pedig mindkét nem egyetért, hogy a férfiak a jobbak. A megbízhatóság faktorban pedig úgy tűnik, hogy fontos a kitöltők számára a hasonlóság, hiszen ezek az értékelések nyilvánvalóan nem objektívek.

13. ábra

14. ábra

Tehát mindezen eltérések tükrében kijelenthetem, hogy a 6. hipotézis, mely szerint önmagukhoz hasonló párt választanak majd a kitöltők maguknak, részben megdőlt, részben pedig nem kaptunk rá választ. Hiszen ez az eredmény leginkább arról szolgáltatott információt, hogy hogyan és milyenek értékelik egymást szubjektíven, és valójában nem a valós értékekről számol be (ugyanis mind a férfiak, mind a nők szerint szebb a párjuk, ami önmagában egy ellentmondás). A kérdésre a választ az hozná meg, ha objektív értékelőkkel pontosnánk a résztvevőket, és megvizsgálnánk egyrészt, hogy a személyek mennyire hasonló értékeket kaptak, másrészt arra is választ kaphatnánk, hogy melyik nem melyik tulajdonság értékelésében torzít. Minden esetre az most leszögezendő, hogy ezek az adatok ilyen formában nem elegendők a kérdés megválaszolására.

Korrelációs eredmények: észlelt hasonlóság a párválasztásban

A minta tulajdonságainál már részleteztem, 31 egyedülálló férfi és 34 nő, valamint 38 kapcsolatban élő férfi és 43 nő adatait tudtam elemezni a tulajdonságok észlelt együttjárásának szempontjából. Mivel az adataim helyenként nem normál eloszlásúak, mindenhol csak a Spearman korrelációs együttható értékét adom meg.

7. hipotézisemben megfogalmazott kérdésben, mely szerint az összpontszámuk vajon együttjár-e, a válaszadók önértékelésére és a partnerük értékelésére irányult. Ahogy az a 8. táblázatban is olvasható, a két nemet együtt vizsgálva a korreláció közepesen erős: 0,379 ($p < 0,001$), azonban ha szétválasztom a férfi és a nő válaszadókat, látványos eltérést tapasztalhatunk. A férfiak esetén 0,252 ($p < 0,05$) lesz csak a korrelációs együttható, szemben a női eredménnyel, ami 0,479 ($p < 0,001$). Ez azt jelenti, hogy a nők a férfiaknál sokkal magasabban együttjárónak észlelték párjukkal a párkapcsolati értéküket.

A saját és a partner összértékének korrelációi	
Két nem együtt	0,379***
Férfiak	0,252*
Nők	0,479***

8. táblázat

Egyes tulajdonságokra nézve hasonló eredményt kapunk: a nők, a hűséget kivéve, minden egyes tulajdonságban együttjárást észleltek, míg a férfiak csak a sok barátja van, a szexi és a hűséges tulajdonságban (lásd: 9. táblázat; † $p < 0,1$ * $p < 0,05$ ** $p < 0,01$ *** $p < 0,001$).

A saját és a partner egyes tulajdonságainak korrelációi	
Két nem együtt: (minta elemszám = 146 fő)	
Kedves	0,247**
Jól néz ki	0,166*
Sok barátja van	0,294***
Szexi	0,337***
Hűséges	0,165*
Férfiak: (minta elemszám = 69 fő)	
Sok barátja van	0,242*
Szexi	0,339**
Hűséges	0,272*
Nők: (minta elemszám = 77 fő)	
Kedves	0,343**
Jól néz ki	0,216†
Sok barátja van	0,307**
Szexi	0,367***
Lehetősége van/lesz sok pénzt keresni	0,444***

9. táblázat

Ezeket az eredményeket nagyban befolyásolhatja azonban a párkapcsolati státusz, ugyanis a párkapcsolatban élő válaszadók feltételezhetően sokkal konkrétabban tudnak a partnerük értékeiről beszámolni, mint akik egyedülállók, illetve akik nem szakítottak a párjukkal (nem „ex” kapcsolatot pontoznak), azok nyilvánvalóan jobbnak ítélik meg a kapcsolatukat, így feltételezhetően a hasonlóságukat is. Ez eredményezhet egy szubjektív torzítást is, de az egyedülállók esetében is sok a torzítási tényező: elvárható, hogy a volt kapcsolatot már ne lássák szépnek, a beteljesületlen szerelmek pedig lehetnek éppúgy idealizáltak is, mint frusztráltak. Az elemzést tehát el kell végezni a párkapcsolati státusz szerint szétválasztott mintán is, hogy árnyaltabb képet kapjunk, melynek eredményei a 10. táblázatban találhatók.

A saját és a partner egyes tulajdonságainak korrelációi párkapcsolati státusz szerint	
Egyedülálló férfiak: (minta elemszám = 31 fő)	
Sok barátja van	0,359*
Szexi	0,383*
Hűséges	0,357*
Párkapcsolatban élő férfiak: (minta elemszám = 38 fő)	
Kedves	0,320*
Szexi	0,291†
Partner összes pontja	0,293†
Egyedülálló nők: (minta elemszám = 34 fő)	
Sok barátja van	0,346*
Partner összes pontja	0,371*
Párkapcsolatban élő nők: (minta elemszám = 43 fő)	
Kedves	0,443**
Sok barátja van	0,275†
Szexi	0,569***
Lehetősége van/lesz sok pénzt keresni	0,641***
Partner összes pontja	0,554***
Partner külső faktora	0,453**
Partner megbízhatóság faktora	0,330*
Partner státusz faktora	0,436**

10. táblázat

Itt jól látható, hogy a legmagasabban együttjárónak észlelt értékek a párkapcsolatban élő nőknél jelentek meg, és szám szerint is itt szerepelt a legtöbb tulajdonság, tehát igen nagy erőfölényről van szó. Az előző tesztben a férfiaknál megjelenő hűség csak az egyedülálló férfiaknál maradt meg, tehát ők tartják hasonlóan hűségesnek a párjukat, ami azt is jelentheti, hogy nem hűtlenség miatt lett vége a volt kapcsolatoknak, de azt is, hogy ők szempontnak tartják a leendő párjuk keresésében a hűség együttjárását. Ezen kívül még érdemes megjegyezni, hogy a sok barátja van, illetve a partner összes pontja 4-ből 3 csoportban korrelált a saját értékkel, tehát alapvetően ezek olyan tulajdonságoknak is tekinthetők, melyek mentén úgy tűnik, párt is választunk magunknak. Ez érthető is, hiszen alapvetően önmagunkkal azonos párkapcsolati értékű partnert szeretnénk, illetve a hasonló

státusz/szociabilitás is lehet egy szempont abban, hogy kivel kötjük össze az életünket hosszabb-rövidebb időre.

Kérdést tettem fel arra vonatkozóan is, hogy az az illető, akit vágyakozásunk tárgyává, vagy valós partnernek választunk, vajon mennyire felel meg az elvárásainknak? Ahogy azt a 11. táblázatban összegyűjtöttem, úgy tűnik, leginkább csak az egyedülálló férfiak pontoztak olyan partnereket, akik megfeleltek az elvárásaiknak, a többi csoport közül legfeljebb a párkapcsolatban élő nők partnerei feleltek meg elvárásaiknak, és ott is leginkább csak a státusz faktorban. Noha az nem annyira meglepő, hogy a férfiak elvárásaiban nem játszik különösebb szerepet a státusz faktor, azonban érdekes jelenség, hogy a külső és a megbízhatóság faktor tulajdonságai kifejezetten stabilan megjelentek az értékeléseikben. Tehát az egyedülálló férfiak pontosan tudják, mennyire kedves és szép partnert szeretnének, csak éppen valamiért nem jut nekik olyan. A párkapcsolatban élő nők esetében nagyon reprezentatív ez az eredmény az evolúciós preferenciákat illetően. Egyértelműen kirajzolódik, hogy mivel nekik szükségük van a státuszra, az elvárásaiknak megfelelően is fognak párt választani.

A nemi preferenciák és a partnerük tulajdonságainak korrelációi (minden esetben a hosszú távú elvárásokkal)	
Egyedülálló férfiak elvárásai és partnerük tulajdonságai:	
Kedves (30 pont)	0,341†
Jól néz ki (30 pont)	0,394*
Szexi (30 pont)	0,393*
Partner külső faktor (30 pont)	0,370*
Partner megbízhatóság faktor (30 pont)	0,405*
Partner megbízhatóság faktor (15 pont)	0,353†
Párkapcsolatban élő férfiak elvárásai és partnerük tulajdonsága:	
Szexi (30 pont)	0,280†
Egyedülálló nők elvárásai és partnerük tulajdonságai:	
Sok barátja van (15 pont)	0,296†
Partner megbízhatóság faktor (30 pont)	0,292†
Párkapcsolatban élő nők elvárásai és partnerük tulajdonságai:	
Lehetőség van/lesz sok pénzt keresni (30 pont)	0,418**
Lehetőség van/lesz sok pénzt keresni (15 pont)	0,314*
Partner megbízhatóság faktor (30 pont)	0,271†
Partner státusz faktor (30 pont)	0,285†

11. táblázat

Legutolsó kutatási kérdésem a kitöltők önmagukra irányuló értékelése és a hosszú távra tett elvárásaik közötti korrelációra irányult, ugyanis fontos figyelembe venni azt, ha a kitöltők önmagukhoz hasonló partnerre tették az elvárásokat. Buston és Emlen 2003-as vizsgálata

szerint a párválasztási preferenciák nem függetlenek önmagunk észlelésétől, ami jelen esetben hatványozottan teljesült, az összes többi korrelációs táblázathoz képest itt volt a legtöbb korreláció. Ahogy az a 12. táblázatban lett összefoglalva, a 18 lehetséges összehasonlításból a 12 db korreláció volt a legmagasabb, és a 6 db a legalacsonyabb együttjárás. Igazság szerint itt nem csak a szélsőségesen sok tulajdonságszám a szembetűnő, hanem az előző eredményekből visszaköszönő egyéb jelenségek megléte.

A nemi preferenciák és saját tulajdonságuk korrelációi (minden esetben a hosszú távú elvárásokkal)	
Egyedülálló férfiak elvárásai és saját tulajdonságuk:	
Szexi (30 pont)	0,419*
Sok barátja van (15 pont)	0,346†
Szexi (15 pont)	0,302†
Hűséges (15 pont)	0,424*
Saját külső faktor (30 pont)	0,365*
Saját megbízhatóság faktor (15 pont)	0,414*
Párkapcsolatban élő férfiak elvárásai és saját tulajdonságuk:	
Kedves (30 pont)	0,464**
Jól néz ki (30 pont)	0,376*
Szexi (30 pont)	0,453**
Kedves (15 pont)	0,278†
Szexi (15 pont)	0,292†
Saját külső faktor (30 pont)	0,442**
Saját megbízhatóság faktor (30 pont)	0,358*
Saját külső faktor (15 pont)	0,395*
Egyedülálló nők elvárásai és saját tulajdonságuk:	
Szexi (30 pont)	0,364*
Lehetősége van/lesz sok pénzt keresni (30 pont)	0,322†
Hűséges (30 pont)	0,676***
Szexi (15 pont)	0,425*
Hűséges (15 pont)	0,501**
Saját megbízhatóság faktor (30 pont)	0,383*
Saját státusz faktor (30 pont)	0,340*
Saját megbízhatóság faktor (15 pont)	0,392*
Párkapcsolatban élő nők elvárásai és saját tulajdonságuk:	
Jól néz ki (30 pont)	0,298†
Lehetősége van/lesz sok pénzt keresni (30 pont)	0,389**
Hűséges (30 pont)	0,542***
Jól néz ki (15 pont)	0,314*
Sok barátja van (15 pont)	0,329*
Szexi (15 pont)	0,304*
Gazdag lesz (15 pont)	0,433**
Hűséges (15 pont)	0,256†
Saját külső faktor (30 pont)	0,300†
Saját megbízhatóság faktor (30 pont)	0,422**
Saját külső faktor (15 pont)	0,382*
Saját státusz faktor (15 pont)	0,344*

12. táblázat

A 0,4 és annál nagyobb korrelációs együtthatók értelmezésekor látszik, hogy a párkapcsolatban élő férfiak a külső faktort értékelték önmagukhoz hasonlóan, főleg a szexit, de a kedves is magas korrelációt adott náluk. Az egyedülálló férfiak és az egyedülálló, valamint párkapcsolatban élő nők értékelték leginkább önmagukra is jellemzőnek a megbízhatóságot, de legfőképp a hűséget. A hűséges tulajdonság ilyen nagy népszerűségéhez valószínűleg az is hozzájárult, hogy az egyedülálló férfiaknak és nőknek amúgy is fontos, hogy megbízható párt találjanak, ami esetükben egy hosszú távú kapcsolathoz vezethetne, illetve a nők különösen számítanak arra, hogy a férfiak velük maradnak a hosszú távú kapcsolat minden terhében, és ennek érdekében önmagukhoz hasonlóan hűséges partnert keresnek.

Hogy a párkapcsolatban élő férfiak miért nem várják el, hogy hozzájuk hasonlóan hűséges nő legyen az ideális partnerük, arra lehetne az a kézenfekvő válasz, hogy ők tudják magukról, hogy hűtlenebbek, mint a nők, ám ez az önértékelések átlagának elemzésekor nem igazolódott, ugyanannyira tartja magát hűségesnek a két nem. Mégis van egy jellemző eltérés a férfiak és nők önértékelési mintázatában, ezért én itt azt feltételezem, hogy mindkét fél a saját értelmezésük szerint hűséges, de együttjárónak semmiképp se nevezhető ez a tulajdonság a férfiak értékelésében.

Korrelációs eredmények értékelése

A korrelációs vizsgálatok szembetűnő eredményének a nők torzítását tekintem, amire jelen esetben illik a „pozitív asszortativitási torzítás” elnevezés. Mivel nem tudom a nők értékelését objektíven összemérni a valósággal és a partner saját véleményével, csupán arra tudok következtetni ennyi adatból, hogy a nők esetleg túlbecsülik partnerük összes tulajdonságát – ami sok pozitív következménnyel jár, és nem lenne egyedülálló a szakirodalomban (Levinger & Breedlove, 1966; Murray, Holmes & Griffith, 1996). Mindezek alól csak a hűség kivétel. Valószínűleg itt egy kifejezett tisztánlátás, akár egy depresszív realizmus lehet rájuk jellemző, hiszen evolúciósan is fontos, és detektálendő tulajdonság, hogy a partner mennyire hűséges. Nem tartom kizártnak, hogy ez nem a bizalmatlanságból, inkább a feszült figyelemből következik. Esetünkben leginkább az a kérdéses, hogy miért csak a nők torzítottak ekkora mértékben, miért volt rájuk ilyen hatással ez a szituáció, míg a párkapcsolatban élő férfiakra nem?

Lehetségesnek tartom, hogy a párkapcsolati önértékelést az elégedettséggel is összevetve, kaphatnánk valamilyen magyarázatot arra, vajon a magyar férfiak miért nem látják magukhoz

ily mértékben hasonlónak párjukat. Ezen kívül érdekes lenne megbízhatóbb eredményekkel az egyéb párkapcsolati státuszú személyek (pl. házasok) értékeléseit is megvizsgálni, ugyanis ez a kutatás valójában egy speciális helyzet jellemzőit mérte csak fel. Nem lehet tudni, mennyire gondolják komolyan a hosszú távú kapcsolatot azok, akik a „jelenleg kapcsolatban” státuszt jelölték be. Nem tudni, kinek mi számít ma hosszú távnak, és az mennyi időre szól, vajon házasságot és gyerekeket is értenek-e alatta a 18-26 éves fiatalok. Sajnos a felmérés nem tartalmazott sem a párkapcsolati elégedettségre, sem a jövővel kapcsolatos érzésekre, gondolatokra vonatkozó kérdéseket. Minden bizonnyal, egy szélesebb körű teszteléssel (például egyedülállók, párkapcsolatban élők és házasok összevetésével) ezekre a kérdésekre is választ lehetne kapni.

Diszkusszió

30 pontos feltétel

Talán a legfontosabb eredmény ezzel a vizsgálattal kapcsolatban az, hogy a férfiakra és nőkre egyformán hatott egy magasabb költségvetésű paradigmában az időtávlat. Ha nem lett volna a 15 pontos feltételű vizsgálatom is, a kutatásom végkövetkeztetése valójában csak az lenne, hogy a különbség férfiak és nők között a szélsőségességben van, ami nincs összhangban a korábbi kutatások eredményeivel. Ez még nem szünteti meg a különbséget a férfiak és nők preferenciáiban a külső megjelenés iránt, csak a kérdésfeltevés hogyanjának fontosságára, esetenként az eredmények értelmezésére hívja fel a figyelmet.

Le kell tehát szögezmem, hogy a nemek közti különbséget igazából a kedvesség iránti igény okozta, amit értelmezhetünk úgy, hogy a férfiak rövid távon eredményesebben hódítják meg kiszemelt partnerüket, ha az kedves és meggyőzőhető. Ezen kívül, a már elemzett különbség a férfiktól a nők hűség iránti igénye rövid távon, ahol a férfiaké gyakorlatilag nulla. Ennek ugyebár az oka lehet egyfajta védekezési mechanizmus arra az esetre, ha mégis szükség lenne egy hűséges és odaadó apára, ha az egyetlen éjszakát gyermekáldás követné. Továbbra is a rövid távú preferenciáknál maradván meg kell jegyezmem, hogy a maradék 4 tulajdonságra kiosztott pontok megfelelték az előttem általánosan kapott eredményeknek, tehát mindkét tulajdonság esetében szignifikánsan magasabb volt a férfiak pontja a külső megjelenés faktornál, és alacsonyabb a státusz faktornál. A hosszú távú preferenciák értékelésében nem nyújt segítséget az előző kutatások áttekintése, bár ellent sem mond azok eredményeinek. Érdekes módon szokatlanul kiugró a kedvesség és megbízhatóság faktor az eddigi kutatásokhoz képest, és ez megbízhatóan mindkét nemre igaz. Ez azzal a nem költség-

elosztásos vizsgálattal van csak összhangban, amit Buss és Barnes végzett 1986-ban, mely szerint a házaspárok a legfontosabbnak a kedvességet, intelligenciát és társas készségeket tartották. Ezután a többi hosszú távú eredmény összhangban van az elvárattal, illetve a rövid távú preferenciák egy konszolidáltabb változatának is tekinthetjük őket.

15 pontos feltétel

A kedvesség, a jól néz ki és a gazdag lesz tulajdonságok esetében volt eltérő a két nem reakciója a rövid és hosszú távú értékelések különbsége esetén, valamint a 15 pontos feltételben ellentétes hatás volt tapasztalható a férfiak között a kedvesség esetében. Ennek köszönhetően már egyértelművé vált, hogy a kedvesség nem szükséglet a férfiak számára úgy, mint a külső megjelenés, és másodlagossá válik, ha szűk költségvetésen vannak a férfiak rövid távon. Mint kiderült, relatíve magasabbra is értékelték a külsőt, mint amikor 30 pontjuk volt elosztásra, így ezzel sikerült igazolni, hogy a férfiak számára rövid távon a külső megjelenés a legfontosabb szükséglet. Hosszú távon csökkent a státusz és a szexiség preferenciája, és kinőtte magát a hűség a legfontosabb tulajdonsággá. Logikailag és szakirodalmilag is megfelelő ez az eredmény, valóban fontos a férfiaknak hosszú távon a hűséges partner, hiszen ez szükséges ahhoz, hogy potenciális felesége kizárólag a saját gyermekeit hordja ki. A két eltérő pontozású feltétel eredményei közül ezt tartom relevánsabbnak, mert a kedvesség esetén túl nagy a különbség a magas és az alacsony költségvetésű helyzet között, illetve csak a 15 pontos helyzet emelte ki a hűség fontosságát. A nők esetében például a szexiség egyedüli kiemelkedése is a szakirodalmi tapasztalatokkal cseng egybe. Szerencsére az alacsony költségvetésű tapasztalatok segítenek a magas költségvetésűeket értékelni.

Mindezeket összevetve a 4. hipotézisemre (hogy, a várt nemi preferenciák nagyobbak lesznek a szűkebb költségvetésű feltételben) a válasz az, hogy bár nem okozott sok meglepetést ez a feltétel, a szükségleteket jelentősen kiemelte a többi tulajdonság közül. Különösképpen akkor tekinthetjük ezt igazoltnak, ha arra a hatásra koncentrálunk, hogy a 30 pontos feltételben megjelenő szükségletsorrendnek megfelelő első és utolsó helyezettet távolította el még jobban egymástól. Másképp viszont azzal a hiánnyal kell zárnom ennek a hipotézisnek a taglalását, hogy a magasra várt státuszpreferencia a nők részéről még a 15 pontos feltételben is sajnálatosan elmaradt. Érdemes lenne olyan, Magyarországon is használatos, státuszt jelölő, empirikusan is megalapozott további tulajdonságokat keresni, amelyeket a hétköznapi emberek is könnyedén tudnának értékelni, de a tudományban is el tudnák foglalni méltó

helyüket. Az is előfordulhatott, hogy csak túl kevés tulajdonságra végeztem el a kutatást, és sok más egyéb faktor közül nem ez lenne a legalacsonyabb szinten, csak a szintén fontos megbízhatóság faktor mellett kerül ki a státusz vesztesként.

Önértékelés

Bár a tisztán pontozásos rendszerben nem volt kiugró az elvárások közül a státusz, úgy tűnik, mintha a nők, ennek ellenére, legalább implicit szinten tudatában lennének a státusz fontosságával, hiszen a párkapcsolatban élő nők elvárásaival a partnerük státusza járt együtt szinte kizárólag. Jelen kutatásban lényeges volt az önpercepció összevetése a párválasztási preferenciákkal, hiszen nem számít, mennyire értékeli magát a válaszadó alul, ha ennek megfelelően alacsony pontértékű partnert is választ magának (lásd például Ellis és Kelley (1999) párválasztós játékát). Azonban ennél az elemzésnél feltétlenül meg kell említeni, hogy a kitöltők tulajdonságainak objektív felmérése és azok összevetése az önértékelésükkel és elvárásaikkal valószínűleg más fajta eredményekkel szolgálna. Nem csak arra kaphatnánk választ, hogy a nemek mely tulajdonságok mentén torzítanak a percepcióban, de egyéb mérőeszközökkel a párkapcsolati elégedettséget és a torzítás mértékét is összefüggésbe lehetne hozni. Álljon tehát itt a két legfontosabb tanulság: a párkapcsolaton belüli értékelés mindenképpen szubjektív, valamint önmagunk észlelése moderálja azt, hogy milyen partnert szeretnénk (ahogy azt már az elméleti bevezetőben Buston és Emlenre (2003) tett hivatkozásomban is említettem).

Párkapcsolati státusz

Az előttem folyó költségelosztásos kutatások nagy részéről nem lehet tudni, hogy milyen eloszlású volt a minta a párkapcsolati státuszra nézve. Jelen esetben azonban törekedtem, hogy a párkapcsolatban élők aránya lehetőség szerint megközelítse az 50 % - 50 %-ot. Ennek megfelelően már be tudtam vonni az elemzésekbe a párkapcsolati státuszt, aminek egyértelmű jelei mutatkoztak a válaszokban. Az értékelésekre nem csak a távnak, kiosztott pontmennyiségnek és a nemnek, de a jelenlegi párkapcsolati státusznak is hatása volt, moderálta azokat például a kedvesség elvárásában, valamint a hűség és a státusz észlelésében. Ez szembeötlő volt az elvárások, az önértékelés és a korrelációs eredmények esetén is.

Korlátok

Szükséges megjegyezni, hogy a korrelációk értelmezésében akadályozó tényező volt, hogy csupán önbevallásos volt a kérdőív, és a partnerek valóságos véleményével nem állt

módban összevetni az eredményeket, így csak egy szubjektív nézőpont értékelését tudtam megvizsgálni. Ez a hiány abban is megnyilvánult, hogy a nők magasabbra ítélték a hasonlóságot partnerük és saját maguk között. Sajnos, mint már említettem, a szóráshomogenitás és normalitás feltétele is a legtöbb helyen sérült, és bár ekkora minta esetén ez nem okoz nagyobb gondot, érdemes lenne korrekt mintán is elemezni ezeket a kérdéseket.

Noha online kérdőíves kutatást végeztem, bizonyos visszajelzések így is eljutottak hozzám. Annak ellenére, hogy minden feladatrésznél különös gonddal kiemelttem a feladatok közti eltérést, amire ügyelni kell, előfordult, hogy nem olvasták el a feladatot elég figyelmesen, vagy csak egyszerűen komolytalanul álltak a kitöltéshez (erre a nagy arányban előforduló helytelen kitöltőkből is következtetni lehet). Az első tanulmányban könnyű ellenőrizni, hogy valaki helyesen számolt-e, de offline kitöltés esetén sem lehet biztosan megállapítani, hogy valaki tényleg az egyéjszakás kalandot értékelte-e, amikor már kissé monotonnak találta az egyébként rövid kérdőívet – hiszen számára lehet, hogy nincs akkora jelentősége ezeknek a különbségeknek.

Ahogy azt már a minta tulajdonságainál is említettem, kivettem az elemzésből azokat a személyeket, akik például pontosan 30-30 pontot adtak maguknak és a partnerüknek, tehát egyértelműen vagy félreértelmezték a feladatot, vagy, ahogy azt többen visszajelezték, mechanikusan töltötték ki az előző feladatok mintájára. Mindezek ellenére lehetséges, hogy hibás kérdőívek még mindig benne maradtak a mintában egyéb értelmezési korlátok miatt.

Érdekes lett volna úgy is megnézni az eredményeket, hogy nem csak 0-tól 10-ig pontozhatták volna az adott tulajdonságokat, de ahhoz egy ingyenes online kérdőívszerkesztőnél fejlettebb programra lett volna szükség. Így valójában kicsit nehéz elkülöníteni a kedvesség és a külső hatását egymástól, nem lehetünk benne biztosak, hogy melyik a fontosabb – ugyanis sok kérdőív például úgy érkezett be a rövid távú kategóriánál, hogy 10-10-10 pontot kapott a kedvesség, jól néz ki és szexi tulajdonság, a többi pedig nullát. Ezt a 15 pontos opció volt hivatott kiváltani, de ehhez szerencsés lett volna egy latin-négyzet elrendezést is alkalmazni. Megvannak tehát a maga hátrányai ennek a tesztfelvételi eljárásnak, Li és munkatársai 2002-es első kísérletük után nem véletlenül fordultak inkább a szoftveres megoldások felé, amit ezen műhelymunka keretein belül nem állt módomban követni.

Kitekintés

Az elemzéshez izgalmas adatbázisul szolgált a kutatás eredményeinek összessége. Noha voltak olyan hipotézisek, amelyek az előttem folyó kutatásokkal egybecsengtek, de jelenleg nem igazolódtak, mégsem gondolnám, hogy a minta méreteivel kellene ezt összefüggésbe hozni. Mint már említettem, lehetségesnek tartom, hogy a státuszt érintő elvárások meglepően alacsony teljesülése mögött húzódó okok (annak ellenére, hogy evolúciós örökségen alapuló implicit tudást kívántam mérni) vagy a mai egyetemista populáció sajátosságaival függenek össze, vagy az eredmények bizonyos társadalmi elvárásoknak estek áldozatául. Nem kizárt, hogy a mai egyetemista fiatalokra jellemző, kitolódó „fészekhagyás” (külföldi felmérések: Görögországban a fiatalok 53%-a él otthon, Papadaki, Hondros, Scott & Kapsokefalou, 2007; Ausztráliában 69%, Riddel, Ang, Keast & Hunter, 2011) okozhatta, hogy még nem érzékelik olyan erősen az anyagiakkal járó foglalatosságok negatívumait, hiszen sokan még munkát vállalni sem kényszerülnek.

Másik feltételezésem, hogy vannak olyan implicit érzelmek és elvárások, amiket talán „nem illik” kimondani, és ilyen lehet a kapzsiságnak titulált praktikus anyagiasság is, amiről a nők inkább hírhedtek, mint híresek. Minden esetre a külföldi eredményektől (Buss, 1989) eltérő magyarországi eredményeket érdemes lenne először szélesebb, reprezentatív mintán ellenőrizni (a státusz egyéb jellemzőit is a tulajdonságlistákra felvenni), majd az esetleges háttértényezők feltárásáról és a társadalmi tényezők kizárásáról gondoskodni. A korrelációs vizsgálatok nem várt fordulata pedig sok kérdést vont maga után, amelyeket szintén érdemes lenne a már említett, kontrolláltabb feltételek között megvizsgálni.

Irodalomjegyzék

- Ahmed, S. A. & Talal, N. (1990). Sex hormones and the immune system part 2. Animal data. *Baillière's Clinical Rheumatology*, 4(1), 13-31.
- Bailey, D. H, Durante, K. M. & Geary, D. C. (2011). Men's perception of women's attractiveness is calibrated to relative mate value and dominance of the women's partner. *Evolution and Human Behavior*, 32(2), 138-146.
- Becker, G. S. (1974). A theory of marriage. In T. W. Schultz (Ed.), *Economics of the family* (pp. 299–344). Chicago, Illinois: University of Chicago Press.
- Betzig, L.L. (1993). Sex, succession and stratification in the first six civilizations: How powerful men reproduced, passed power onto their sons, and used power to defend their wealth, women and children. In L. Ellis (Ed.), *Social Stratification and Socioeconomic Inequality*, (pp. 37-74). Praeger.
- Buss, D. M. (1984). Marital assortment for personality dispositions: Assessment with three different data sources. *Behavior Genetics*, 14, 111-123.
- Buss, D. M. (1985). Human mate selection. *American Scientist*, 73, 47-51.
- Buss, D. M. (1989). Sex differences in human mate preferences: Evolutionary hypotheses tested in 37 cultures. *Behavioral and Brain Sciences*, 12, 1–49.
- Buss, D. M. (1994). *The Evolution of Desire: Strategies of Human Mating*. New York, New York: Basic Books.
- Buss, D. M, & Barnes, M. (1986). Preferences in human mate selection. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50(3), 559-570.
- Buss, D. M & Schmitt, D. P. (1993). Sexual strategies theory: an evolutionary perspective on human mating. *Psychological Review*, 100(2), 204-232.
- Buston, P. M. & Emlen, S. T. (2003). Cognitive processes underlying human mate choice: The relationship between self-perception and mate preference in Western society. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 100(15), 8805-8810.
- Cosmides, L. M. & Tooby, J. (1997): *Evolutionary psychology: A Primer*. <http://www.psych.ucsb.edu/research/cep/primer.html>. Fordította és szerkesztette: Lukács Ágnes
- Darwin. C. (1871). The descent of man, and selection in relation to sex. London, England: John Murray.

- Ellis, B. J. & Kelley, H. H. (1999). The pairing game: A classroom demonstration of the matching phenomenon. *Teaching Psychology*, 26, 118–121.
- Epel, E. S., McEwen, B., Seeman, T., Matthews, K., Castellazo, G., Brownell, K. D., Bell, J. & Ickovics, J. R. (2000). Stress and body shape: stress-induced cortisol secretion is consistently greater among women with central fat. *Psychosomatic Medicine*, 62, 623–632. (idézi Singh, 2002)
- Fletcher, G. J. O., Simpson, J. A., Thomas, G., & Giles, L. (1999). Ideals in intimate relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76, 72-89.
- Fletcher, G. J. O., Tither, J. M., O'Loughlin, C., Friesen, M. & Overall, N. (2004). Warm and Homely or Cold and Beautiful? Sex Differences in Trading Off Traits in Mate Selection. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(6), 659-672.
- Folsom, A. R., Kaye, S. A., Seller, T. A., Hong, C., Cerhan, J. R., Potter, J. D. & Prineas, R. J. (1993). Body fat distribution and 5-year risk for death in older women. *The Journal of the American Medical Association*, 269, 483–487. (idézi Singh, 2002)
- Folstad, I. & Karter, A. J. (1992). Parasites, bright males and the immunocompetence handicap. *American Naturalist*, 139, 603-622.
- Gangestad, S. W. & Thornhill, R. (2003). Facial masculinity and fluctuating asymmetry. *Evolution and Human Behavior*, 24(4), 231-241.
- Godoy, R., Eisenberg, D. T. A., Reyes-Garcia, V., Huanca, T., Leonard, W. R., McDade, T. W. & Tanner, S. (2008). Assortative mating and offspring well-being: theory and empirical findings from a native Amazonian society in Bolivia. *Evolution and Human Behavior*, 29, 201-210.
- Goldstein, J. R. & Harknett, K. (2006). Parenting across racial and class lines: Assortative mating patterns of new parents who are married, cohabiting, dating or no longer romantically involved. *Social Forces*, 85(1), 121-143.
- Grant, M. D. & Lauderdale, D. S. (2002). Cohort effects in a genetically determined trait: Eye colour among US whites. *Annals of Human Biology*, 29(6), 657-666.
- Iredale, W., van Vugt, M. & Dunbar, R. (2008) Showing off in humans: Male generosity as a mating signal. *Evolutionary Psychology*, 6(3), 386-392.
- Levinger, G. & Breedlove, J. (1966). Interpersonal attraction and agreement: A study of marriage partners. *Journal of Personality and Social Psychology*, 3(4), 367-372.
- Li, N. P. (2007). Mate Preference Necessities in Long- and Short-Term Mating: People Prioritize in Themselves What Their Mates Prioritize in Them. *Acta Psychologica Sinica*, 39(3), 528-535.

- Li, N. P., Bailey, J. M., Kenrick, D. T. & Linsenmeier, J. A. W. (2002). The necessities and luxuries of mate preferences: testing the tradeoffs. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 947 - 955.
- Li, N. P. & Kenrick, D. T. (2006). Sex similarities and differences in preferences for short-term mates: What, whether and why. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(3), 468-489.
- Li, N. P., Valentine, K. A. & Patel, L. (2011). Mate preferences in the US and Singapore: A cross-cultural test of the mate preference priority model. *Personality and Individual Differences*, 50, 291-294.
- Little, A. C., Burt, M. D. & Perrett, D. I. (2006a). What is good is beautiful: Face preference reflects desired personality. *Personality and Individual Differences*, 41, 1107–1118.
- Little, A. C., Burt, D. M. & Perrett, D. I. (2006b). Assortative mating for perceived facial personality traits. *Personality and Individual Differences*, 40, 973–984.
- Manning, J. T. & Gage, A. R. (2000). Low fluctuating asymmetry (FA) and short-term benefits in fertility? *Behavioral and Brain Sciences*, 23(4), 610-611.
- Murray, S. L., Holmes, J. G. & Griffith, D. W. (1996). The self-fulfilling nature of positive illusions in romantic relationships: Love is not blind, but prescient. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(6), 1155-1180.
- Papadaki, A., Hondros, G., Scott, J. A. & Kapsokefalou, M. (2007). Eating habits of University students living at, or away from home in Greece. *Appetite*, 49(1), 169–176.
- Polak, M. (1997). Parasites, fluctuating asymmetry, and sexual selection. In N. E. Beckage (Ed.), *Parasites and pathogens: effects on host hormones and behavior* (pp. 246-276). New York, New York: Chapman & Hall.
- Riddell, L. J., Ang, B., Keast, R. S. J. & Hunter, W. (2011). Impact of living arrangements and nationality on food habits and nutrient intakes in young adults. *Appetite*, 56(3), 726-731.
- Singh, D. (1993). Adaptive significance of female physical attractiveness: role of waist-to-hip ratio. *Journal of Personal and Social Psychology*, 65, 292–307. (idézi Singh, 2002)
- Singh, D. (2002). Female Mate Value at a Glance: Relationship of Waist-to-Hip Ratio to Health, Fecundity and Attractiveness. *Neuroendocrinology Letters*, 23(4), 81-91.
- Sloman, S. & Sloman, L. (1988). Mate selection in the service of human evolution. *Journal of Social and Biological Structures*, 11, 457-468.
- South, S. J. (1991). Sociodemographic differentials in mate selection preferences. *Journal of Marriage and the Family*, 53, 928–940.

- Thiessen, D. D. & Gregg, B. (1980). Human assortative mating and genetic equilibrium: An evolutionary perspective. *Ethology and Sociobiology*, 1, 111-140.
- Thornhill, R. & Gangestad, S. W. (1996). Evolution of human sexuality. *Trends in Ecology & Evolution*, 11(2), 98-102.
- Trivers, R. (1972). Parental investment and sexual selection. In B. Campbell (Ed.), *Sexual selection and the descent of man*, (pp. 1871–1971). Chicago: Aldine Publishing Company.
- Tsukiura, T. & Cabeza, R. (2011). Remembering beauty: Roles of orbitofrontal and hippocampal regions in successful memory encoding of attractive faces. *NeuroImage*, 54(1), 653-660.
- Williams, G. C. (1966). *Natural selection: domains, levels and challenges*. Oxford University Press. (idézi Cosmides & Tooby, 1997)

Mellékletek

Kérdőívem:

Link elérhető 2013. 04. 30-ig: <http://unipoll.hu/Survey.aspx?surveyid=37235919>

Sziasztok!

Az ELTE pszichológia szakos hallgatója vagyok, és a műhelymunkámat az alábbi játékból fogom írni. Kérlek benneteket, töltsétek ki minél őszintébben és figyelmesebben a kérdőíveket! Körülbelül 15 percet fog igénybe venni.

Nem:	férfi/nő
Kor:	
Legmagasabb iskolai végzettség:	8 általános/Gimnázium/Szakközép/Felsőfokú szakképzés/Folyamatban lévő bachelor/BA v. BSc diploma/MA v. MSc diploma/Phd fokozat
Párkapcsolat:	egyedülálló/kapcsolatban/bonyolult/házas/özvegy/elvált/egyéb
Szexuális irányultság:	heteroszexuális/homoszexuális/biszexuális/aszexuális/egyéb

1. Kérlek, képzelj most el egy ideálisan megalkotott ellenkező nemű partnert, akivel szívesen létesítenél **rövid távú (egyéjszakás) kapcsolatot. 30 pontot kapsz**, amit eloszthatsz a felsorolt 6 tulajdonság között. De nagyon vigyázz és ügyelj arra, hogy pontosan annyit (nem kevesebbet, és nem többet) használj fel a pontokból, amennyid van.

0-tól 10-ig pontozhatod az adott tulajdonságot. Minden egyes pont egy százalékot jelent egyben, ami az ideális partnered tulajdonságát jelöli. A 100 %-ot igazítsd az általad valaha látott, vagy elképzelhető legtökéletesebb személyhez. Ha tehát valamire 8 pontot adsz, akkor az azt jelenti, hogy az általad elképzelt ember 80 %-os ahhoz az emberhez képest, aki 100 %-osan testesíti meg az adott tulajdonságot.

Kedves:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Jól néz ki:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sok barátja van:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Szexi:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Lehetősége van/lesz sok pénzt keresni:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hűséges:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

2. Kérlek, képzelj most el egy ideálisan megalkotott ellenkező nemű partnert, akivel szívesen létesítenél **hosszú távú (komoly) kapcsolatot. 30 pontot kapsz**, amit eloszthatsz a felsorolt 6 tulajdonság között. De nagyon vigyázz és ügyelj arra, hogy pontosan annyit (nem kevesebbet, és nem többet) használj fel a pontokból, amennyid van.

(0-tól 10-ig pontozhatod az adott tulajdonságot. Minden egyes pont egy százalékot jelent egyben, ami az ideális partnered tulajdonságát jelöli. A 100 %-ot igazítsd az általad valaha látott, vagy elképzelhető legtökéletesebb

személyhez. Ha tehát valamire 8 pontot adsz, akkor az azt jelenti, hogy az általad elképzelt ember 80 %-os ahhoz az emberhez képest, aki 100 %-osan testesíti meg az adott tulajdonságot.)

Kedves:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Jól néz ki:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sok barátja van:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Szexi:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Lehetősége van/lesz sok pénzt keresni:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hűséges:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

3. Kérlek, képzelj most el egy ideálisan megalkotott ellenkező nemű partnert, akivel szívesen létesítenél **rövid távú (egyéjszakás) kapcsolatot**. De most **csak 15 pontot kapsz**, amit eloszthatsz a felsorolt 6 tulajdonság között. Vigyázz! Ügyelj arra, hogy pontosan annyit (nem kevesebbet, és nem többet) használj fel a pontokból, amennyid van.

(0-tól 10-ig pontozhatod az adott tulajdonságot. Minden egyes pont egy százalékot jelent egyben, ami az ideális partnered tulajdonságát jelöli. A 100 %-ot igazítsd az általad valaha látott, vagy elképzelhető legtökéletesebb személyhez. Ha tehát valamire 8 pontot adsz, akkor az azt jelenti, hogy az általad elképzelt ember 80 %-os ahhoz az emberhez képest, aki 100 %-osan testesíti meg az adott tulajdonságot.)

Kedves:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Jól néz ki:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sok barátja van:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Szexi:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Lehetősége van/lesz sok pénzt keresni:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hűséges:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

4. Kérlek, képzelj most el egy ideálisan megalkotott ellenkező nemű partnert, akivel szívesen létesítenél **hosszú távú (komoly) kapcsolatot**. De most **csak 15 pontot kapsz**, amit eloszthatsz a felsorolt 6 tulajdonság között. Vigyázz! Ügyelj arra, hogy pontosan annyit (nem kevesebbet, és nem többet) használj fel a pontokból, amennyid van.

(0-tól 10-ig pontozhatod az adott tulajdonságot. Minden egyes pont egy százalékot jelent egyben, ami az ideális partnered tulajdonságát jelöli. A 100 %-ot igazítsd az általad valaha látott, vagy elképzelhető legtökéletesebb személyhez. Ha tehát valamire 8 pontot adsz, akkor az azt jelenti, hogy az általad elképzelt ember 80 %-os ahhoz az emberhez képest, aki 100 %-osan testesíti meg az adott tulajdonságot.)

Kedves:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Jól néz ki:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sok barátja van:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Szexi:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Lehetősége van/lesz sok pénzt keresni:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hűséges:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

5. Kérlek, most jellemezd **saját magad. Bármennyi pontot felhasználhatsz**, amit el szeretnél osztani a felsorolt 6 tulajdonság között. De nagyon vigyázz és ügyelj arra, hogy pontosan annyit (nem kevesebbet, és nem többet) használj fel a pontokból, amennyid van.

(0-tól 10-ig pontozhatod az adott tulajdonságot. Minden egyes pont egy százalékot jelent egyben, ami tulajdonságodat jelöli. A 100 %-ot igazítsd az általad valaha látott, vagy elképzelhető legtökéletesebb személyhez. Ha tehát valamire 8 pontot adsz, akkor az azt jelenti, hogy 80 %-os vagy ahhoz az emberhez képest, aki 100 %-osan testesíti meg az adott tulajdonságot.)

Kedves:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Jól néz ki:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sok barátja van:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Szexi:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Lehetősége van/lesz sok pénzt keresni:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hűséges:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

6. Kérlek, most jellemezd a **jelenlegi partnered** (ha most nem jársz senkivel, akkor a legutolsó partnered, vagy ha még nem jártál senkivel, akire legutoljára vágytál). **Bármennyi pontot felhasználhatsz**, amit el szeretnél osztani a felsorolt 6 tulajdonság között. De nagyon vigyázz és ügyelj arra, hogy pontosan annyit (nem kevesebbet, és nem többet) használj fel a pontokból, amennyid van.

(0-tól 10-ig pontozhatod az adott tulajdonságot. Minden egyes pont egy százalékot jelent egyben, ami tulajdonságodat jelöli. A 100 %-ot igazítsd az általad valaha látott, vagy elképzelhető legtökéletesebb személyhez. Ha tehát valamire 8 pontot adsz, akkor az azt jelenti, hogy 80 %-os vagy ahhoz az emberhez képest, aki 100 %-osan testesíti meg az adott tulajdonságot.)

Kedves:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Jól néz ki:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sok barátja van:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Szexi:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Lehetősége van/lesz sok pénzt keresni:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hűséges:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Nagyon köszönöm, hogy válaszaiddal hozzájárultál a kutatásomhoz!